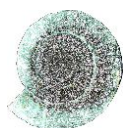


Seinäjoki, Lapua, Kuortane 2023

**Lamminnevan tuulivoimahankkeen
arkeologinen inventointi**



Jaana Itäpalo 20.5.2024



KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU



Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Seinäjoella, Lapualla ja Kuortaneella Lamminnevan tuulivoimapuiston suunnittelualueella ja puistoon liittyvillä kolmella sähkönsiirtoreitillä. Tuulivoimapuiston hankealue sijaitsee Seinäjoen itäosassa ja Lapuan lounaisosassa Hirvijärven tekojärven pohjoispuolella. Sen pinta-ala on n. 5500 hehtaaria, ja sille on suunnitelmissa sijoittaa enintään 38 voimalaa. Sähköllyöntävaihtoehdot ovat Seinäjoen sähköasemalle VE A n. 22,5 km ja VE B n. 20,8 km. Lisäksi inventointiin kuului n. 7,6 km pitkä sähkönsiirtoreitti VE 2 olemassa olevan voimajohdon vierellä Lapuan Ylikylän ja Kuortaneen Seurusjärven välillä. Reitit A ja B kulkevat Nurmonjoen länsi- ja pohjoispuolella ja lounaassa pieneltä osin Seinäjoen molemmin puolin. Vaihtoehto A kulkee n. 18 km ja vaihtoehto B n. 11 km olemassa olevan 110 kV voimajohdon vierellä. Vaihtoehto A kulkee pohjoisessa n. 4,7 km kokonaan uudessa johtokäytävässä. Vaihtoehto B kiertää Paukanevan Natura-alueen luoteispuolella 4,4 km ja kulkee n. 4,5 km uudessa johtokäytävässä. Maastoinventoinnin suoritti FM Jaana Itäpalo 12.10-19.10.2023. Työn tilaajat ovat Fortum Power and Heat Oy ja FCG Finnish Consulting Group Oy.

Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tunnettiin ennen inventointia kuusi arkeologista kohdetta, jotka ovat kaikki tervahautakohteita: Haavistonkorvet 2 (Museoviraston tunnus 1000017072), Haavistonkorvet 1 (1000017071), Hirvineva (1000017069), Jouttiluoma (1000017065), Lamminkangas 1 (1000017067) ja Lamminkangas 2 (1000017068).

Hankealueen ulkopuolelta sähkönsiirtoreittien A ja B tuntumasta tunnettiin Martikkalan mahdollinen pajanpaikka (1000048136), Saarelan historiallisen ajan pajanpaikka (1000012143) ja vierekkäiset kivikautiset asuinpaikat Ruiskallio (1000012128) sekä Ruiskallio 2 (1000012129). Paukanevan Natura-alueen kiertävän reitin B tuntumasta oli tiedossa tervahautakohteet Lehtisalo 1 (1000017062) ja Lehtisalo 2 (1000017063).

Inventoinnissa löytyi tuulivoimapuiston suunnittelualueelta viisi uutta muinaisjäännöskohdetta, jotka ovat kaikki tervanvalmistuspaikkoja. Lisäksi huomioitiin yksi muu kohde, joka on lähihistoriaan ajoittuva kiven louhintapaikka.

Sähkönsiirtoreiteiltä A ja B ei löytynyt uusia kohteita. Paukanevan kiertävältä sähkönsiirtoreitiltä B kohteesta Lehtisalo 1 ei löytynyt aiemmissa tiedoissa mainittua tervahautaa. Lapuan Ylikylän ja Kuortaneen Seurusjärven väliseltä reitiltä havaittiin kaksi uutta arkeologista kohdetta, jotka ovat tervanvalmistuspaikkoja.

Inventoinnin pohjana olleen tuulivoimapuiston layoutin toteuttamisella suunnitellusti olisi mahdollisesti vaikutusta kohteisiin:

- 4. Kiimakallio 1, parannettava tie kulkee välittömästi kohteen luoteispuolella.
- 10. Hirvineva, etäisyys parannettavaan tiehen on n. 10 m.

Sähkönsiirtoreittien toteuttamisella voisi olla vaikutusta kohteisiin:

- 7. Jouttiluoma, etäisyys johtoreittiin B on n. 15 m.
- 13. Martikkala, johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi. Kyseessä on epävarma arkeologinen kohde.
- 17. Ruiskallio 2, johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.
- 18. Ruiskallio, johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.
- 19. Koppiohaudanmaa, etäisyys johtoreittiin VE 2 on n. 25 m.
- 20. Koppiohaudanmaa 2, etäisyys johtoreittiin VE 2 on n. 15 m.



Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	4
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	4
2.1 Tutkimushistoria.....	7
2.2 Menetelmä.....	7
3. Maisema, topografia ja geologia.....	7
4. Alueen maankäytön historiaa	14
5. Tulokset.....	18
6. Yleiskartat.....	19
7. Kohdelista.....	20
8 Kohdetiedot.....	21
9. Aineistoluettelo.....	44



1. Perustiedot

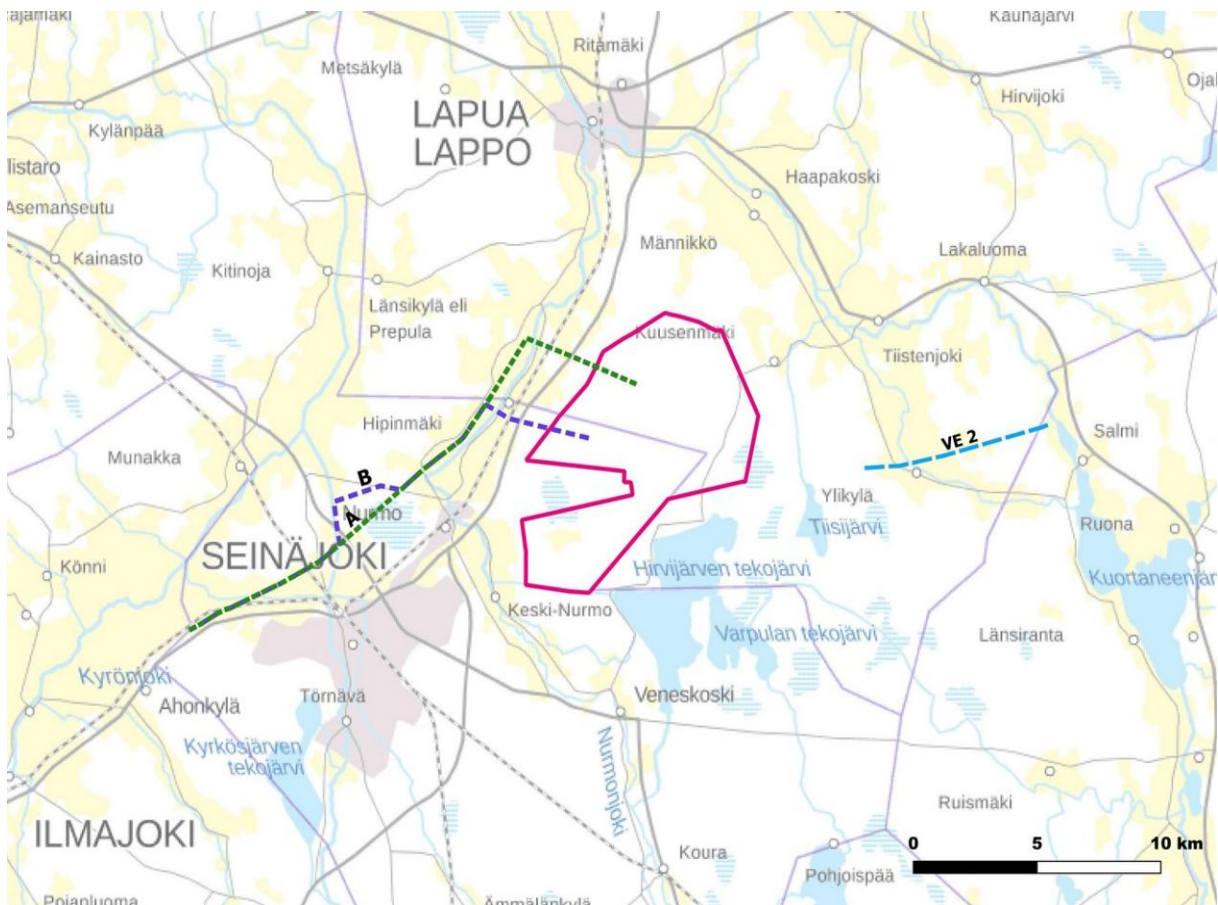
Selvitysalue: Lamminnevan tuulivoimapuiston suunnittelualue, n. 5500 ha, sähkönsiirtoreitit n. 50 km, josta maastoinventoitiin n. 25 km
Tilaaja: Fortum Power and Heat Oy
Laji: osainventointi
Karttanumerot: **Kenttätöaika:** 12.10.-19.10.2023, yht. 8 päivää
TM35-lehtijako (mk 1:20000) P4112L, P3334R, P3343R, P3343L, P3334L, P3332R, P3341R

Korkeus: n. 30 – 107,50 m mpy **Koordinaattijärjestelmä:** ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Aiemmat löydöt: KM37361:1, KM 37362 **Inventointilöydöt:** -

Aiemmat tutkimukset:

2008 Timo Jussila ja Hannu Poutiainen, inventointi, Saarelan pajanpaikka, Ruiskallio, Ruiskallio 2
2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi, Haavistokorvet 2, Haavistokorvet 1, Hirvineva, Jouttiluoma, Lamminkangas 1, Lamminkangas 2, Lehtisalo 1, Lehtisalo 2,
2023 Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiainen, inventointi, Hirvineva, Martikkala, Saarelan pajanpaikka, Ruiskallio, Ruiskallio 2.



Tuulivoimapuiston suunnittelualueen ja sähkönsiirtoreittien sijainti. Taustakartta Mml 8/2023.

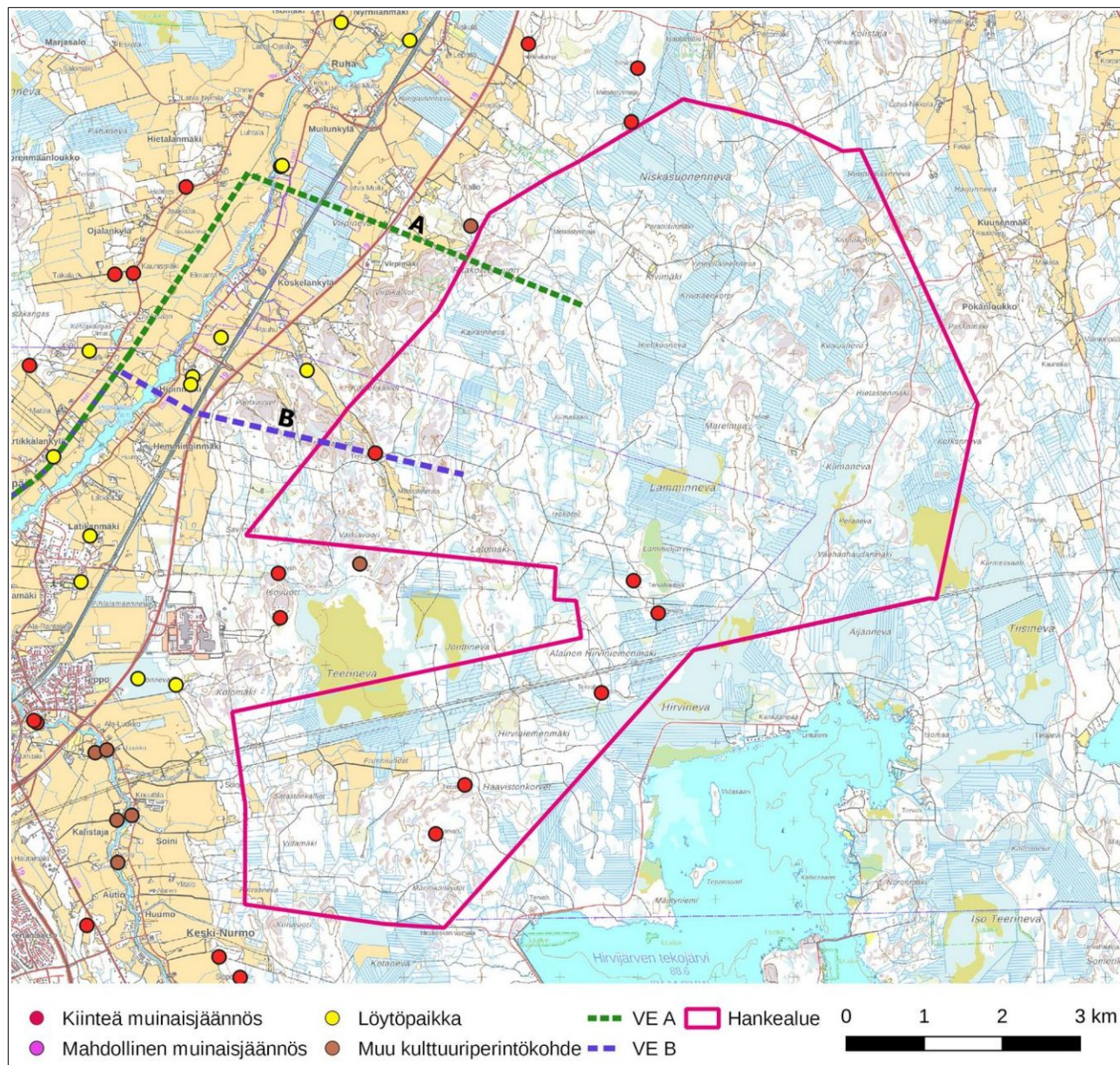
2. Lähtökohdat ja menetelmät

Liittyen Lamminnevan tuulivoimapuiston suunnittelutyöhön tehtiin yhtenä taustaselvityksenä arkeologinen inventointi syksyllä 2023. Tuulivoimapuiston n. 5500 hehtaaria laaja alue sijaitsee Seinäjoen itäosassa ja Lapuan lounaisosassa. Sähköverkkoon liityntävaihtoehtot ovat VE A n. 22,5 ja VE B n. 20,8 km länteen Seinäjoen sähköasemalle. Lisäksi inventointiin kuului n. 7,6 km pitkä sähkönsiirtoreitti VE 2 olemassa olevan voimalinjan vierellä Lapuan Ylikylän ja Kuortaneen Seurusjärven välillä.

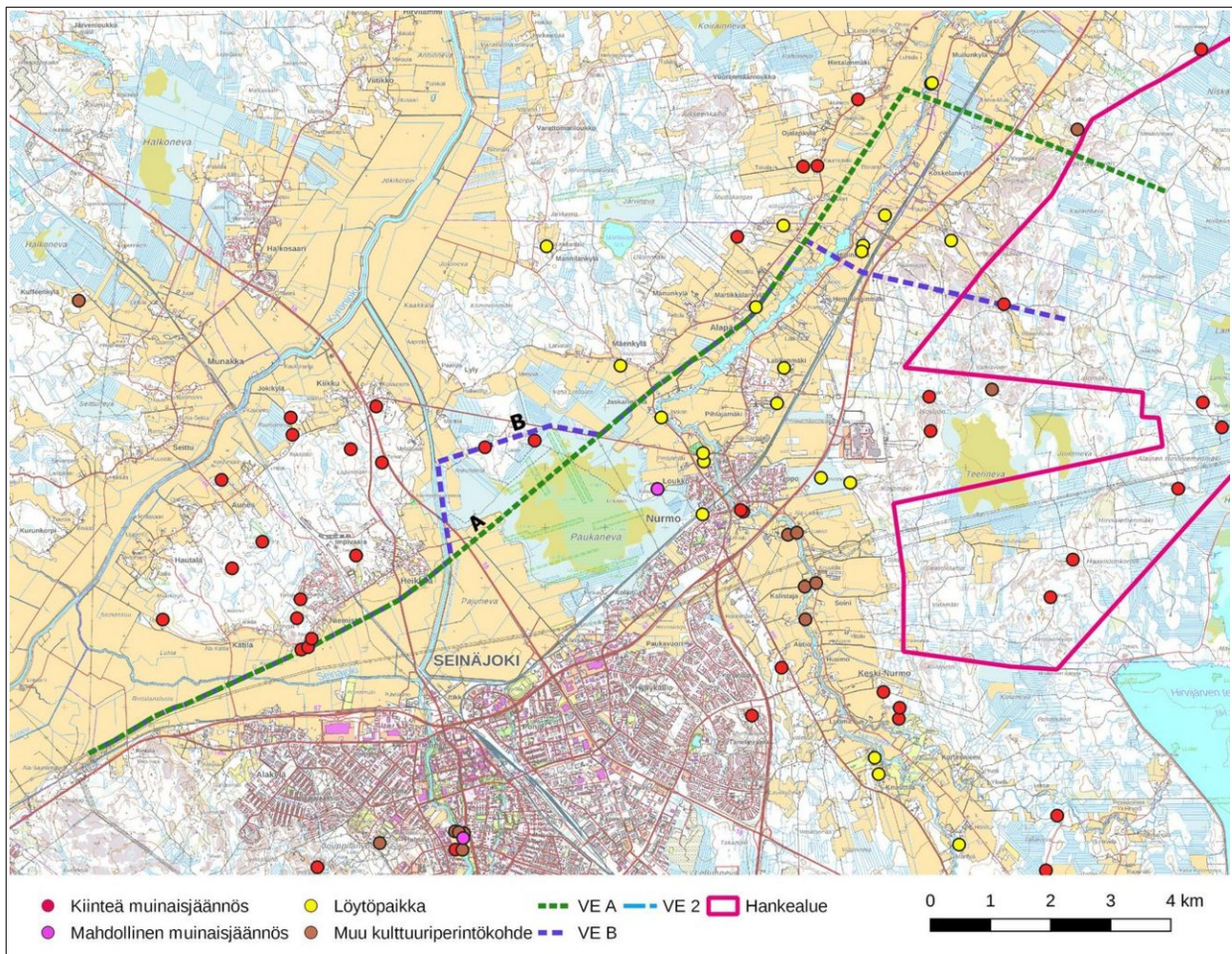


Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tunnettiin ennen inventointia kuusi arkeologista kohdetta, jotka ovat tervahautakohteita. Hankealueen ulkopuolelta sähkönsiirtoreittien A ja B tuntumasta tunnettiin historiallisen ajan pajanpaikka ja mahdollinen toinen pajanpaikka sekä kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Lisäksi reitin B tuntumasta oli tiedossa kaksi tervahautakohdetta.

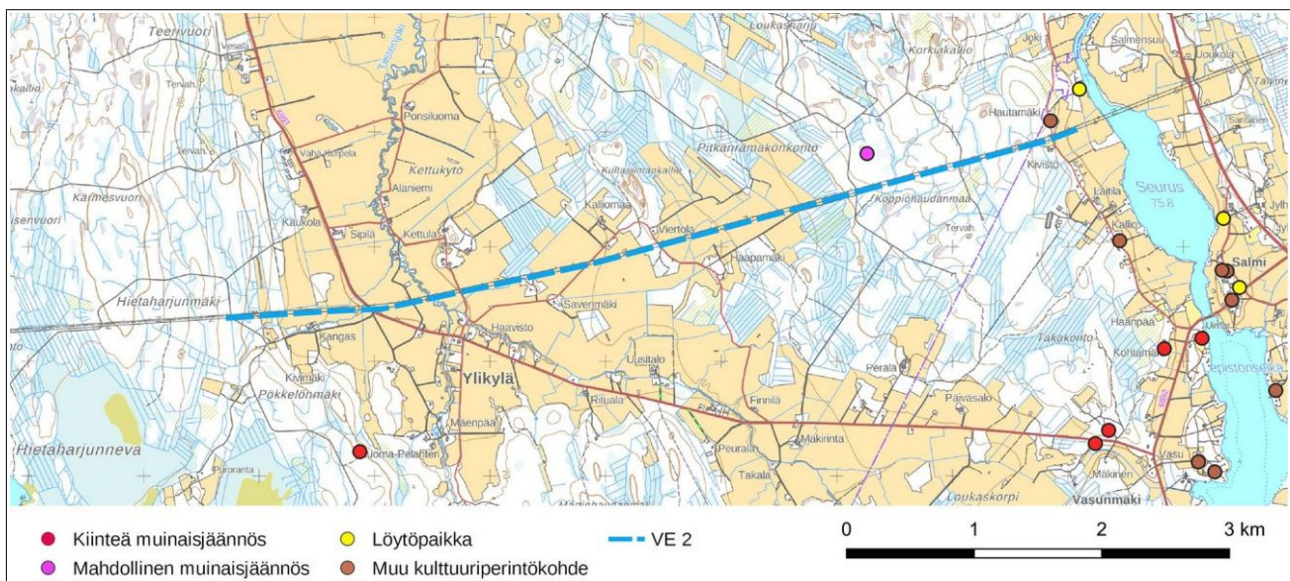
Tuulivoimapuiston suunnittelualue on pääosin kallioista ja kivikkoista maastoa sekä rämettä. Johtoreitit A ja B kulkevat hankealueen ulkopuolella melkein kokonaan pelloilla. Itäinen johtoreitti VE 2 kulkee myös pääosin pelloilla.



Tuulivoimapuiston hankealue ja sähkönsiirtoreitit A ja B suhteessa tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin. Kohdetiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (luettu 8.5.2024). Taustakartta 8/2023 Mml.



Lähtötilanne; sähkönsiirtoreitit A ja B ja tuulivoimapaiston hankealueen länsiosa suhteessa tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin. Kohdetiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (luettu 8.5.2024). Taustakartta 8/2023 Mml.



Lähtötilanne; sähkönsiirtoreitti VE 2 suhteessa tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin, kohdetiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (luettu 8.5.2024). Taustakartta 8/2023 Mml.



2.1 Tutkimushistoria

Seinäjoen puolella on tehty inventointi vuonna 1978 entisen Nurmon kunnan alueella (Markku Torvinen, Museovirasto). Ajan käytännön mukaan selvitys kohdistui esihistoriallisten aiemmin ilmoitettujen löytöpaikkojen paikantamiseen. Seuraava nykyisen Seinäjoen puolella tehty vuoden 2010 Nurmon kunnan inventointi kohdistui osin nyt tarkastelun kohteina olevien johtoreittien A ja B ja tuulivoimapuiston suunnittelualueille (Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, Mikroliitti Oy). Myös vuoden 2008 Seinäjoen yleiskaavan inventoinnissa on liikuttu johtoreittien A ja B alueella (Timo Jussila ja Hannu Poutiainen, Mikroliitti Oy). Lapualla tehdyt inventoinnit ovat kohdistuneet lähinnä Lapuanjoen tuntumaan ja kunnan keskustaajamaan ja sen ympäristöön. Johtoreitin VE 2 itäosan ympäristöä on inventoitu vuonna 2017 Kuortaneenjärven pohjoisosan yleiskaavan inventoinnissa ja vuonna 2022 Napalankallioiden, Hietaharjunkankaan ja Palopättäränmäen tuulivoimapuistohankkeessa (Jaana Itäpalo, Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu).

Sähkönsiirtoreittejä A ja B nykyisen voimajohdon vierellä on inventoitu toisen hankkeen yhteydessä vuonna 2023, siihen inventointiin kuului myös nykyisen voimajohdon vierellä kulkeneen reitin inventointi Lamminnevan puiston eteläosan läpi (Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiainen, Maanala Oy).

2.2 Menetelmä

Maastoinventointi perustui alueella ja lähistöllä tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, maaperäkarttoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin, laserkeilausaineistoon ja Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan. Kirjallisuuden, arkistoaineiston ja historiallisten karttojen avulla selvitettiin alueen maankäytön historiaa. Kenttätömenetelmät olivat pintahavainnointi, kairaus ja Vihalaisrannan lähistöllä suppealla alueella metallinetsintä. Pellot olivat inventoinnin aikana märkiä sekä upottavia sekä pääosin peitteisiä, niillä tehtiin muutamilla paikoilla lapionpistoja. Tavoite oli käydä läpi muutuvan maankäytön alueet ja niiden lähistöllä potentiaaliset alueet sekä historiallisten karttojen perusteella paikannetut mahdolliset arkeologiset kohteet. Inventoinnissa huomioitiin yli 100 vuotta vanhat kohteet.

Sähkönsiirtoreitit A ja B nykyisen voimajohdon vierellä on pääosin inventoitu toisen hankkeen yhteydessä vuonna 2023, ja niiltä osin inventointi tehtiin kevyemmin. Metsätien huonokuntoisuuden vuoksi kohdetta 12 ei päästy inventoimaan.

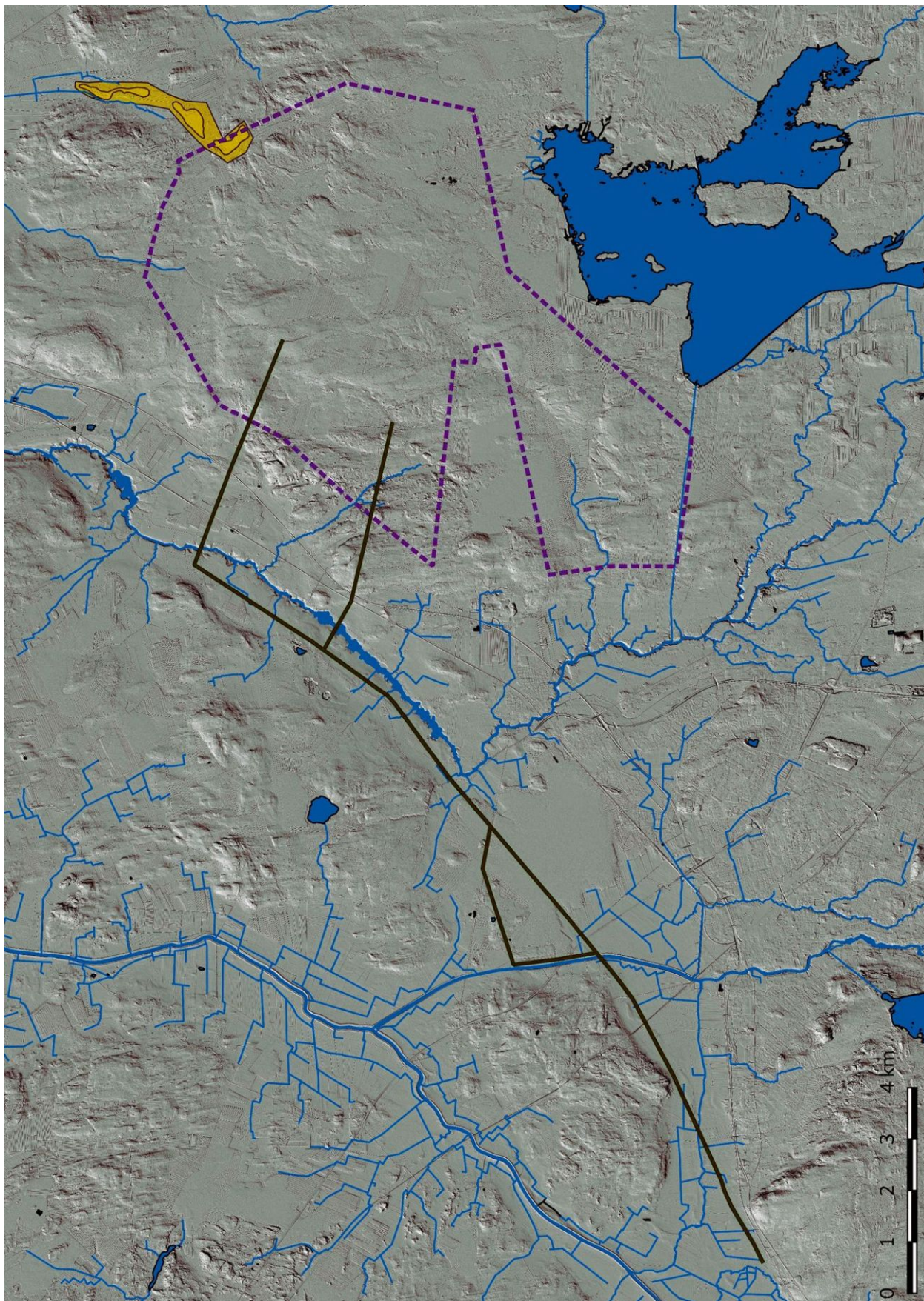
3. Maisema, topografia ja geologia

Tuulivoimapuiston suunnittelualue on suurimmaksi osaksi kallioista ja kivikkoista mäki- ja kangasmaastoa sekä niiden välisiä rämeitä, alueella sijaitsee myös joitakin ojittamattomia soita. Eteläosassa on joitakin peltoja. Kallioalueet sijaitsevat pääosin alueen reunoilla, länsi- ja eteläosassa esiintyy laajoja kallioselänteitä. Suurimmat korkeuserot ympäristöön ovat luoteessa Ritakorvenvuorella ja lännessä Murhavuorella, missä sitä on enimmillään n. 15 m/100 m.

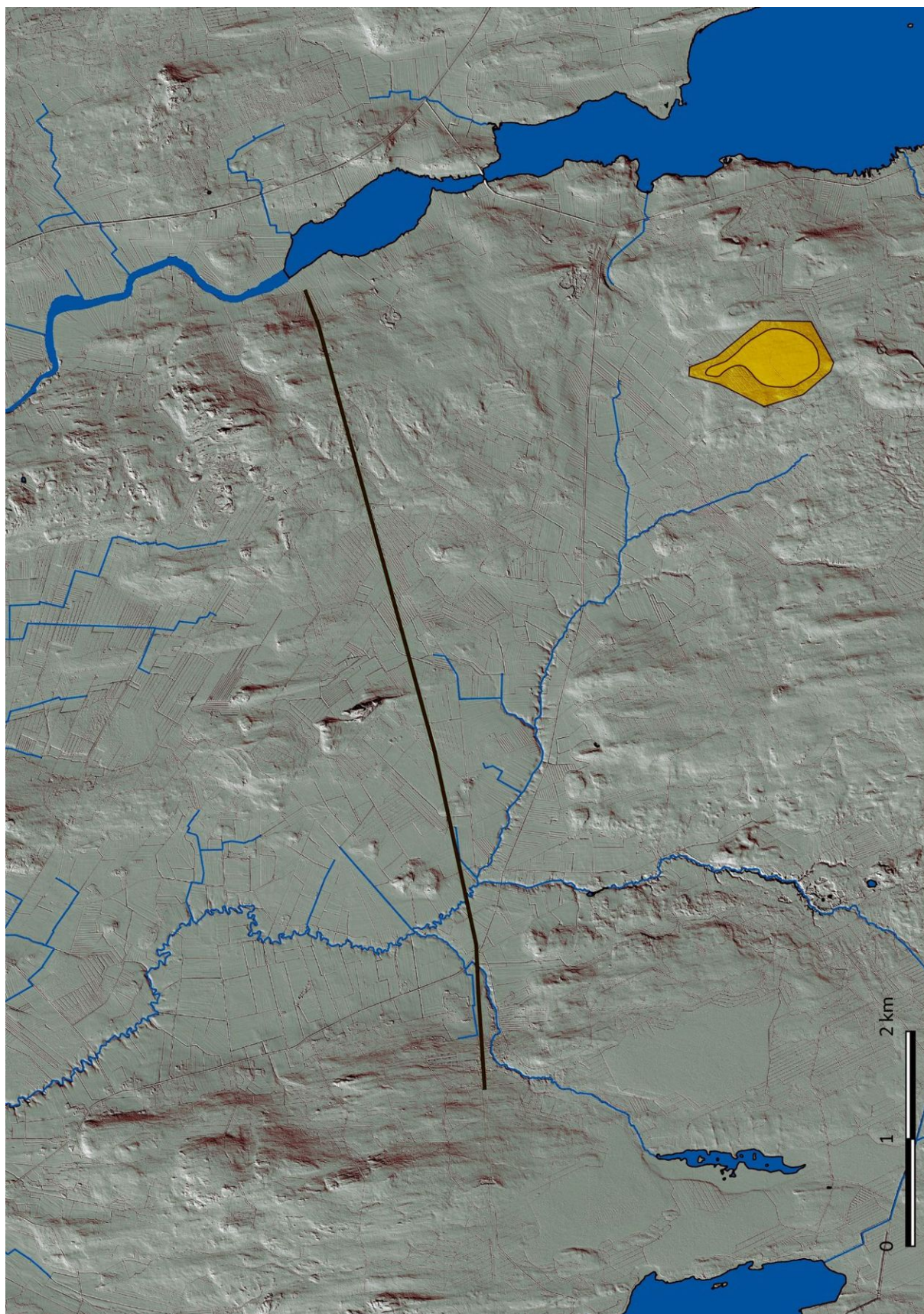
Alueella ei ole tai ole ollut suurempia vesistöjä. Keskivaiheilla on laskettu Lamminjärvi. Lamminjärvestä lounaaseen virrannut Käenoja on melkein kokonaan hävinnyt, sen kohdalla on nykyisin pitkästi katkonaisesti suoria oja, paikoin uoma on kuitenkin säilynyt alkuperäisellä kohdallaan, mm. heti Lamminjärven länsipuolella. Hankealueen eteläpuolella ovat Hirvijärven ja Varpulan tekojärvet. Varpulan tekojärvi valmistui vuonna 1962 ja Hirvijärven tekojärvi 1973. Tekojärvien alle on jäänyt Hirvijärven kylä. Nurmonjoki virtaa melko syvässä laaksossa. Jokea on voimakkaasti muutettu vedenpinnansäännöstelyllä, ja siinä padottuja altaita, Hipinmäen kohdalla yksi suurimmista.

Sähkönsiirtoreitit A ja B kulkevat hankealueelta kokonaan uudessa johtokäytävässä luoteeseen. Ensin reitit kulkevat kallioilla ja sen jälkeen loivilla peltorinteillä ja -tasangoilla molemmin puolin Nurmonjokea. Nurmonjoen länsipuolella reitit kulkevat olemassaolevan johtolinjan vierellä Nurmon Paukanevan pohjoispuolelle. Reitti A ylittää Paukanevan ja reitti B kiertää sen pohjoispuolitse tasaisten rämeiden halki ja rämeiden keskelle jäävän kivikkoisen kankaan yli. Lopun matkan reitit kulkevat alavalla peltolakeudella Seinäjoen sähköasemalla asti.

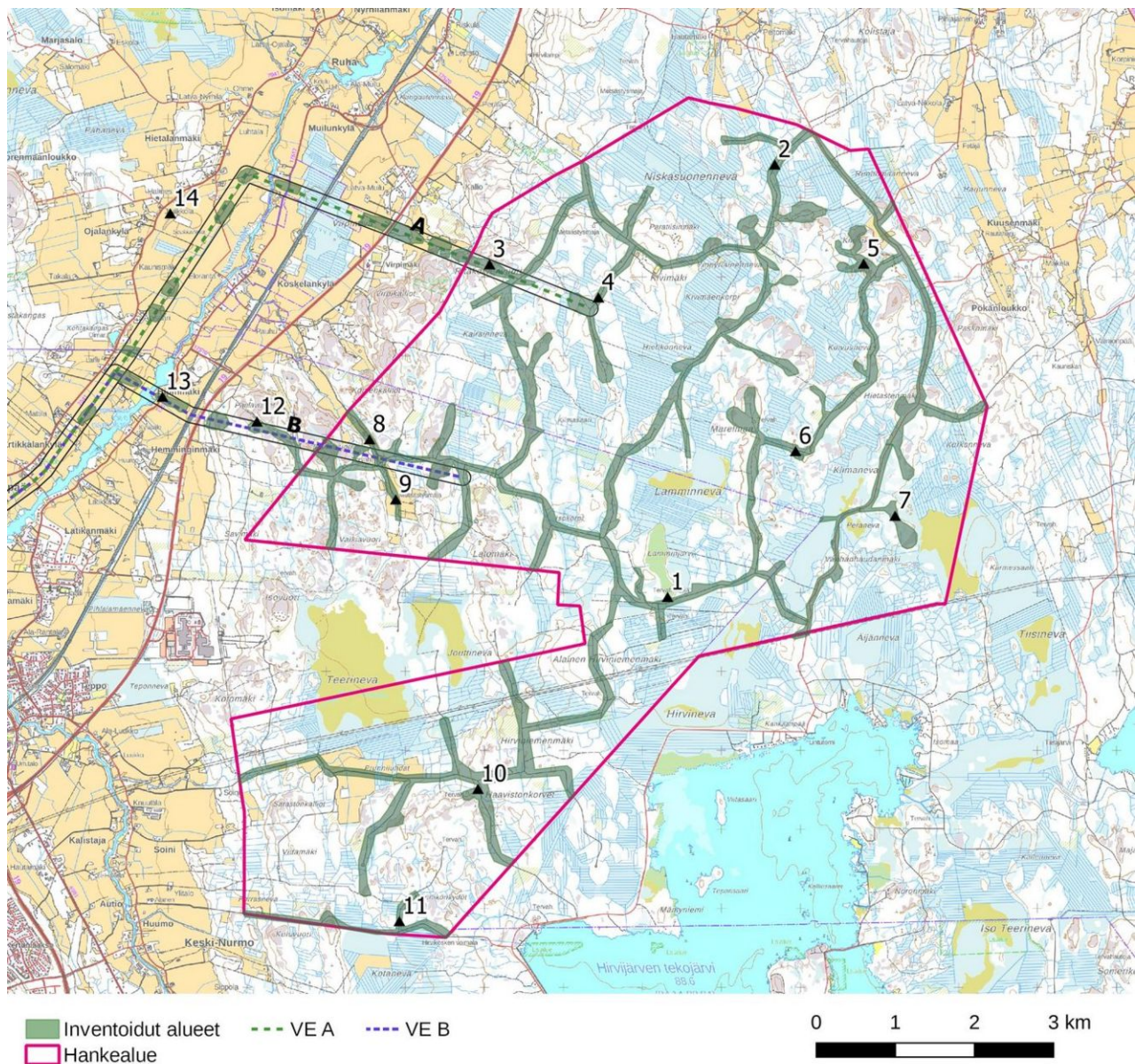
Itäinen johtoreitti VE 2 kulkee olemassa olevan voimajohdon vierellä. Ensin reitti kulkee Lapuan Ylikylässä loivasti kumpuilevilla ja tasaisilla pelloilla ja ylittää niiden halki virtaavan Tiistenjoen. Idässä reitti jatkuu kuivilla ja loivilla kivikkoisilla ja paikoin myös kallioisilla kankailla Kuortaneenjärven Seuruksen länsirannalle. Seuruksen ranta on järvelle loivasti laskevaa peltoa.



Tuulivoimapuiston suunnittelualue ja sähkönsiirtoreitit A ja B vasten vinovalovarjoste 2 m DEM. Vesistöt sinisenä, pohjavesialue keltaisena. Tausta-aineistot, Mml 8/2023 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto.



Sähkönsiirtoreitti VE 2 vasten vinovalovarjoste 2 m DEM. Vesistöt sinisenä, pohjavesialue keltaisena. Taus-
ta-aineistot, Mml 8/2023 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto.



Inventoidut alueet ja kuvauspaikat 1-14 (kohdekuvat ovat kohdekuvausten yhteydessä. Kuva 1 on kansikuva). Tuulivoimapuisto ja johtoreitit VE A ja VE B, etäisyysvyöhyke on +/- 100 m reittien molemmin puolin. Taustakartta Mml 8/2023.



2. Metsätie Niskansuonnevan itäpuolella, pohjoiseen.



3. Ritakorvenvuori, johtoreitti A luoteeseen.



4. Rakenteilla oleva Lapuan ampuarata, itään.



5. Kvartsisuoni kalliossa Kiimakallion eteläpuolella.



6-7. Hiekkakuoppa Kiimanevan länsipuolella, kuva itäkaakkoon. Oikealla matalia kallioita Peränevan itäpuolella, kuva kaakkoon.



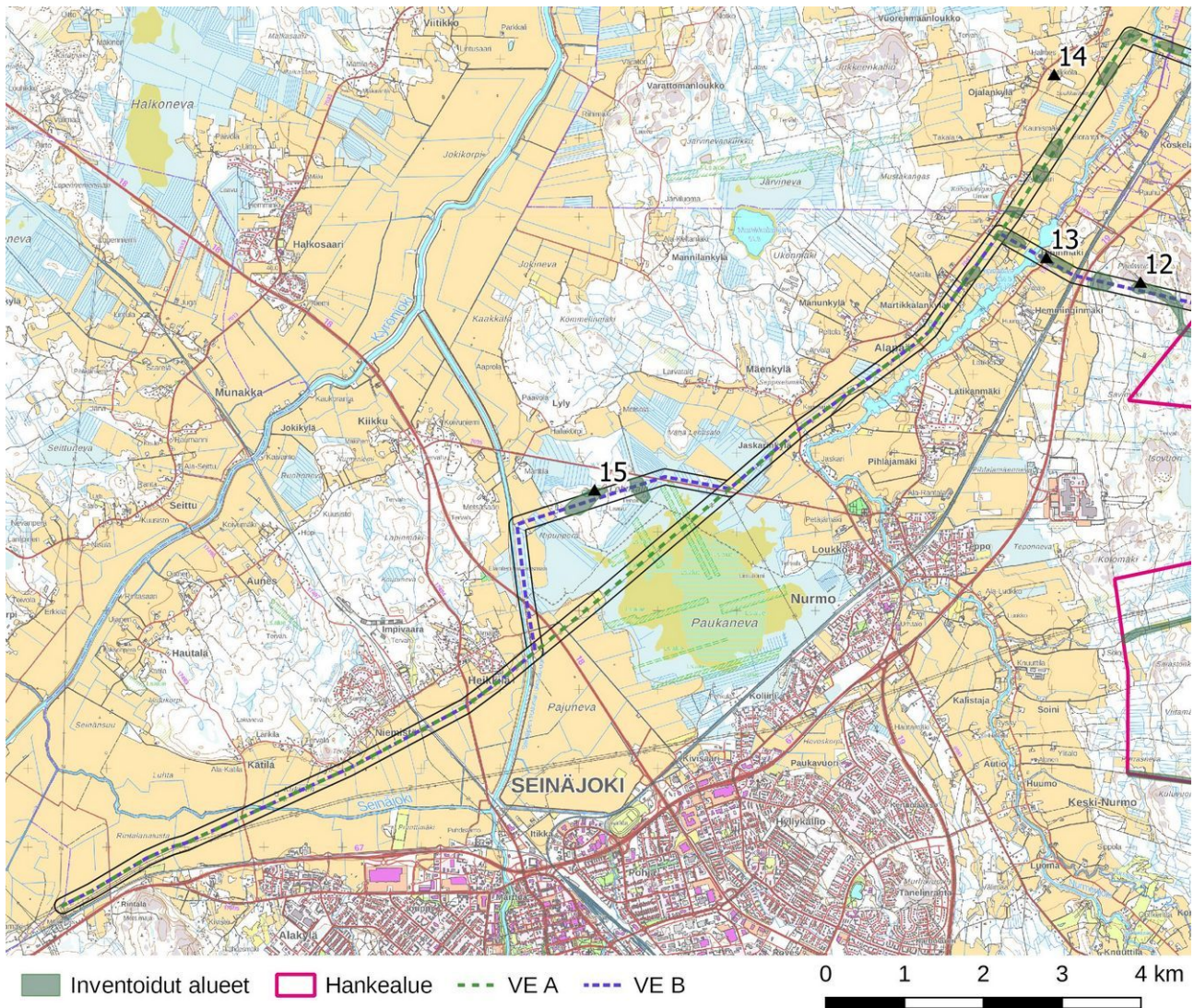
8. Kylätie Jouttiluoman itäpuolella, pohjoiseen.



9. Uitonloukon metsästysmaja, kaakkoon.



10-11. Entisiä peltoja ja pelto-ojia Haavistokorvessa, koilliseen. Oikealla metsätie hankealueen eteläreunalla kulkevalta Tunnelitieltä pohjoiseen.



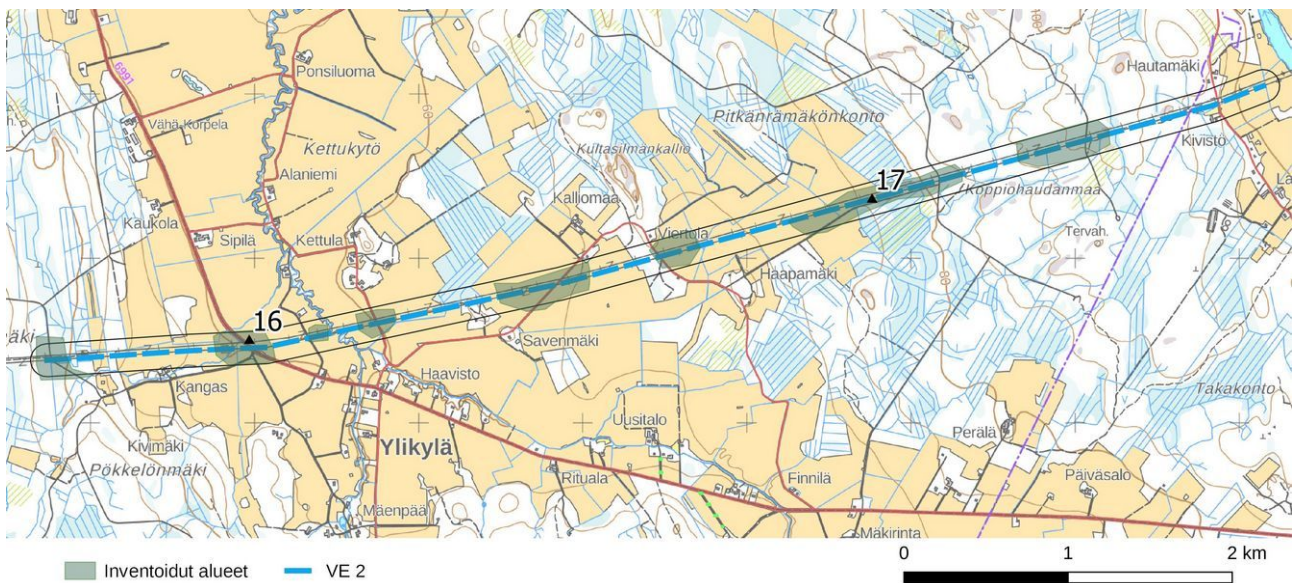
Inventoidut alueet ja kuvauspaikat 12-15 (kohdekuvat ovat kohdekuvausten yhteydessä). Johtoreitit VE A ja VE B, etäisyysvyöhyke on +/- 100 m reittien molemmiin puolin. Taustakartta Mml 8/2023.



12-13. Johtoreitti B Paulavuoren eteläpuolella, luoteeseen. Oikealla kuva johtoreitiltä B Hipinmäelle koilliseen. Hipinmäen alueelta on kolme kivikautista esinelöytöä n. 300-400 metrin etäisyydellä johtoreitistä.



14-15. Johtoreitti A kulkee Ojalankylässä loivalla Nurmonjoelle viettävällä pellolla, kuva kaakkoon. Oikealla Kiikun uimaranta, kuva länteen.



Sähkönsiirtoreitti VE 2, etäisyysvyöhyke on +/- 100 m reitin molemmin puolin. Inventoidut alueet ja kuvauspaikat 16-17 (kohdekuvat ovat kohdekuvausten yhteydessä). Taustakartta Mml 8/2023.



16. Ylikylä, johtoreitti VE 2 Tiistenjoen suuntaan, itään.



17. Johtoreitti VE 2 Haapamäen pohjoispuolella.

4. Alueen maankäytön historiaa

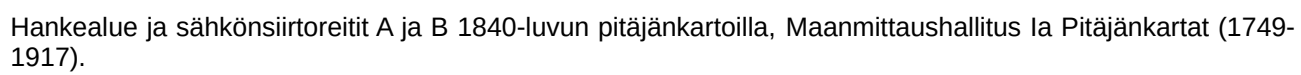
Alueet sijaitsevat korkeudella n. 30 – 107,50 m mpy, joka vastaa aikaa mesoliittisen jakson lopulta pronssikaudelle n. 8000-3000 vuotta sitten. Matalimmat alueet n. 30-42,50 m mpy sijaitsevat Nurmonjoen ja Seinäjoen rantavyöhykkeillä. Kivikauden loppupuolella Nurmonjoen laaksoon ja sen ympäristöön oli muodostunut merenlahtia ja saaristoa, maan kohotessa joen kohdalle syntyi kapea vuono. Joki sijaitsee melko syvässä uomassa, ja sen rannat ovat olleet otollisia esihistorialliselle asutukselle. Inventointialueilta ainoat tunnetut kaksi esihistoriallista kohdetta olisivat rantasidonnoisina sijainneet muinaisen merenlahden saarella Seinäjoen Katilassa. Kyseessä ovat vierekkäiset kivilautiset asuinpaikat Ruiskallio (1000012128) ja Ruiskallio 2 (1000012129). Kohteista on kvartsilöytöjä. Muut lähimmät tunnetut kivilautiset asuinpaikat sijaitsevat ylempänä Nurmonjoen länsipuolisilla peltorinteillä. Lähialueelta Nurmonjoen varrelta tunnetaan myös 11 kivilautista irtolöytöpaikkaa, jotka ovat pääosin joen itäpuolisilta peltoalueilta.

Johtoreitistä A n. 250 m pohjoiseen tunnetaan rautakautinen kohde Vihollisranta (408010032), joka on luokiteltu polttokenttäkalmistoksi. Paikalta kerrotaan löytyneen kynnettäessä kiviä ja ihmisen "kylkiluita". Kohde on nykyisin omakotitalon pihapiiriä ja sitä ympäröivää peltoa. Kohteeseen on liitetty Yli-Muilun maalta 1800-luvulla löytyneet kaksi rautaista keihäänkärkeä ja pronssinen rannerengas. Yli-Muilun tila sijaitsee kohteesta n. 1 km pohjoiseen, ja arkistotiedoista ei selvinnyt, minkä tiedon perusteella mainitut löydöt on paikannettu Vihollisrantaan. Nykyisellä maastokartalla kohteen pohjoispuolella sijaitsevan peltoalueen nimi on muodossa Vihalaisranta. Löydöt ovat joka tapauksessa merkki alueen rautakautisesta asutuksesta tai toiminnasta. Toistaiseksi muita metallikauden löytöjä ei ole tiedossa lähistöltä.

Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta ei tunnettu esihistoriallisia kohteita. Maaperän ja isompien vesistöjen puuttumisen takia siltä ei ollut ennakoitavissa löytää useita esihistoriallisia kohteita. Yksittäisiä kohteita voi sijaita tämän tyyppisissäkin maastoissa. Kuortaneella johtoreittiä lähimmät esihistorialliset kohteet ovat kivilautisia asuin- ja löytöpaikkoja Kuortaneenjärven rannalla. Kuortaneenjärvi oli Litorinameren aikana n. 7500 vuotta sitten kapea merenlahti.

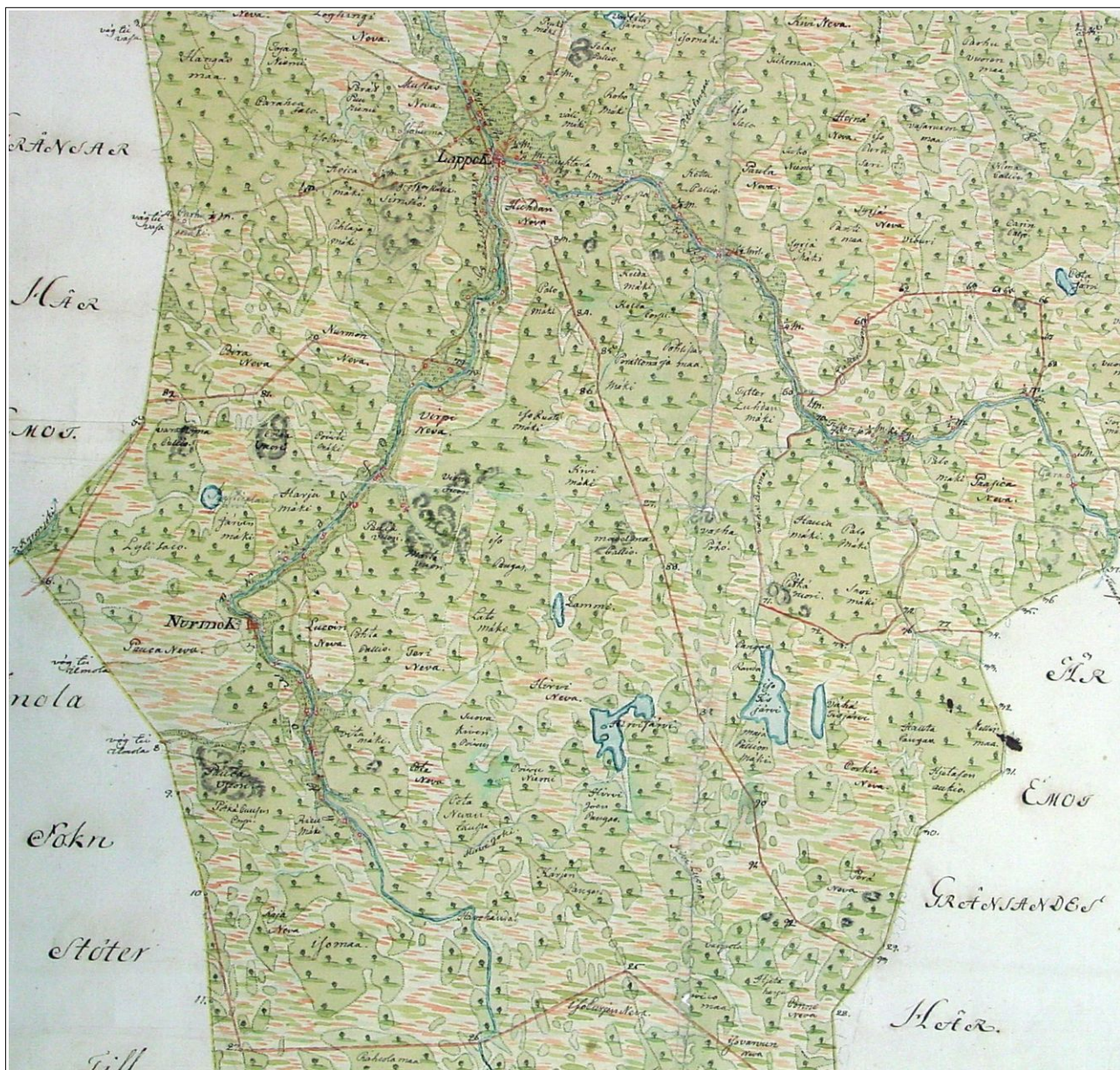
Tuulivoimapuiston suunnittelualue on ollut arkistolähteiden ja historiallisten karttojen tietojen mukaan asumatonta lähihistoriaan saakka. Vuoden 1906 Lapuan kihlakunnan kartalle ja vanhimmille peruskartoille on merkitty asutusta Uitonloukkoon. Uitonloukossa sijaitsee näillä paikoilla nykyään enää metsästysmaja. Myöhempiä asutusta on ollut Hirviniemessä, joka on merkitty vanhimmille peruskartoille. Entisen Hirviniemen alueella on nykyäänkin joitakin rakennuksia. Hankealueelle on merkitty vanhoille peruskartoille peltoja, laajemmin niitä oli Uitonloukon ympäristössä ja Teerinevan eteläpuolella.

Nurmonjoen varren asutus on sijainnut vuoden 1757 Lapuan pitäjänkartan ja 1840-luvun pitäjänkarttojen perusteella samoilla paikoilla kuin nykyinen asutus. Hipin talo on toiminut kestikievarina. Reittien lounaispäähän oli syntynyt 1800-luvulla kyläasutusta Katilan ja Heikkilän välille. Lapuan Ylikylän asutus syntyi Tiistenjoen ja sen sivuhaarojen varrelle. Ylikylässä johtoreitti kulkee vanhan kyläasutuksen pohjoispuolella pelloilla. Niille alueille on merkitty peltoja myös 1840-luvun pitäjänkartalle.



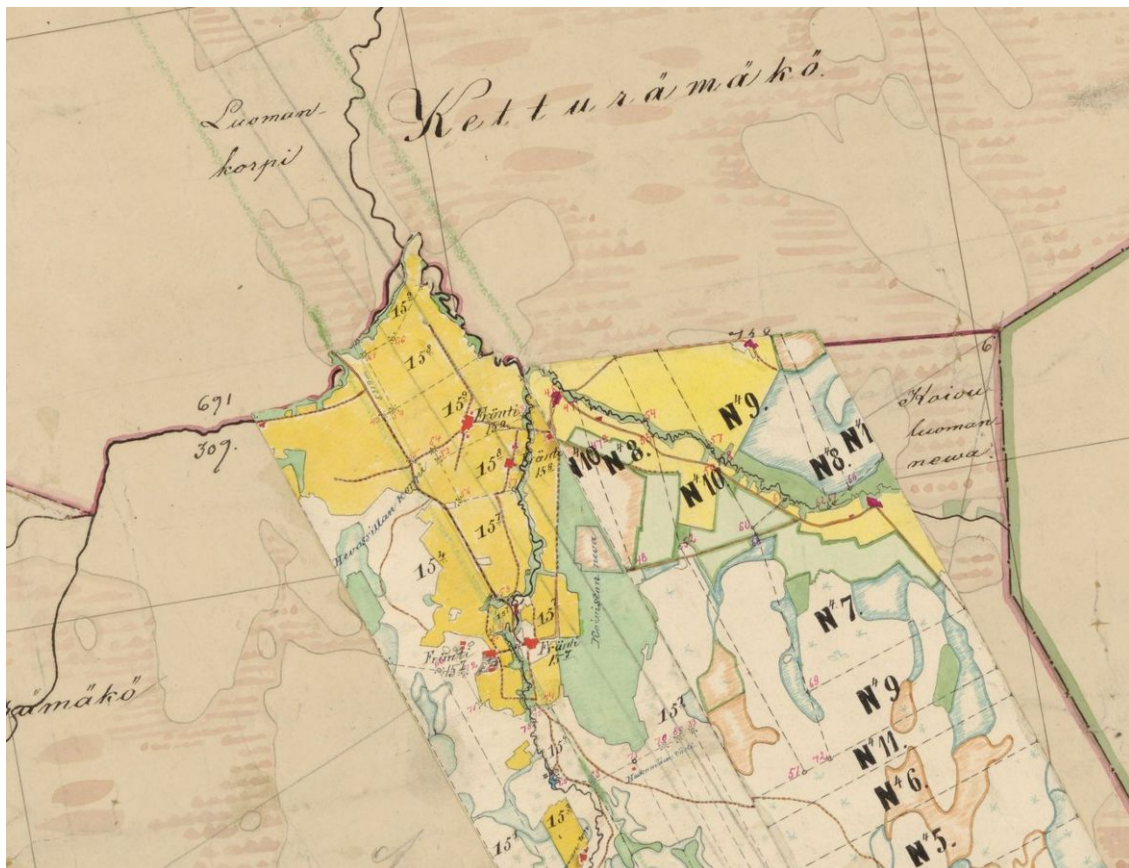
Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta ja johtoreittien lähistöltä tunnetaan lukuisa määrä tervahautoja, joista useat on merkitty myös nykyisille maastokartoille. Reittien läheisyydessä sijaitsee myös nuorempia kohteita, kuten myöhäisempään asutukseen liittyviä entisiä viljelyksiä, puuhiilen valmistuspaikkoja, metsätöihin liittyviä kohteita jne. Potaskankaitto tapahtui yleensä asutuksen läheisyydessä.

Elinkeinohistoriallisista kohteista voivat antaa viitteitä poiskäytöstä jääneet vanhoille kartoille merkityt polut ja kulkureitit sekä topografia, kuten lasketut vesistöt ja kuivuneet suot. Kohdealueella on sijainnut Lammi eli Lamminjärvi, jonka läheisyydessä sijaitseekin tervahautoja. Hirvijärven ja Varpujärven tekojärvien perustaminen muutti merkittävästi seudun luonnetta. Tekojärvien alueella oli useita tiloja, jotka on merkitty vuoden 1906 Lapuan kihlakuntakartalle, 1840-luvun pitäjänkartalle Hirvijärven rannalle ei ole merkitty asutusta.

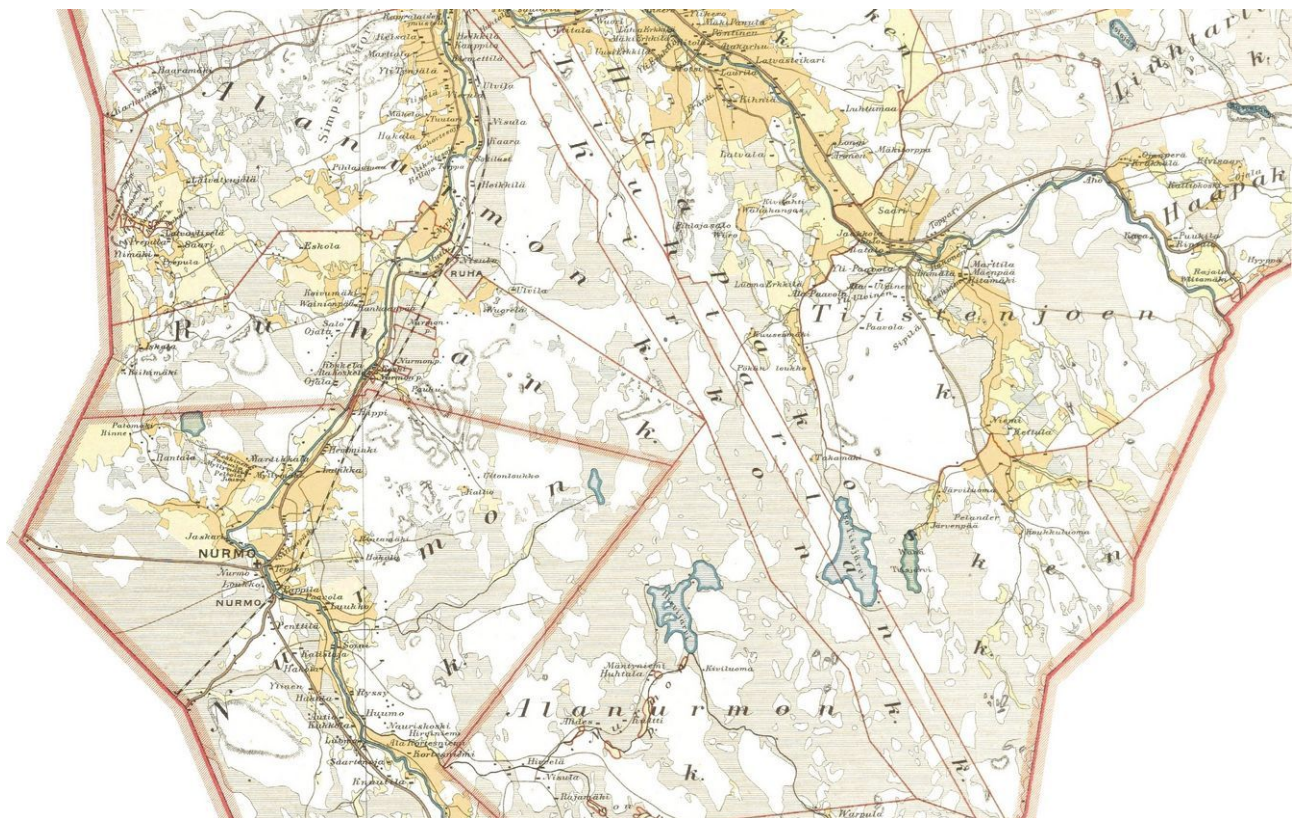


Vuoden 1757 Hans Löfvendahlin laatima kartta Lapuan pitäjästä. Sille on merkitty vesistöistä Nurmonjoki ja Lapuanjoki, silloiset Hirvijärv ja Tiisjärvet sekä mm. hankealueella "Lammi" eli Lamminjärvi. Kartalle on merkitty myös asutus ja silloiset pitäjänraajat tai kylien rajat. Monet maastonimet voi tunnistaa yhä nykyisiltä maastokartoilta. Nurmon kirkon länsipuolelle Paukanevan yli on merkitty kulkureitti. Kartta: Vanha kartta: RA LL 1850 nr 121.

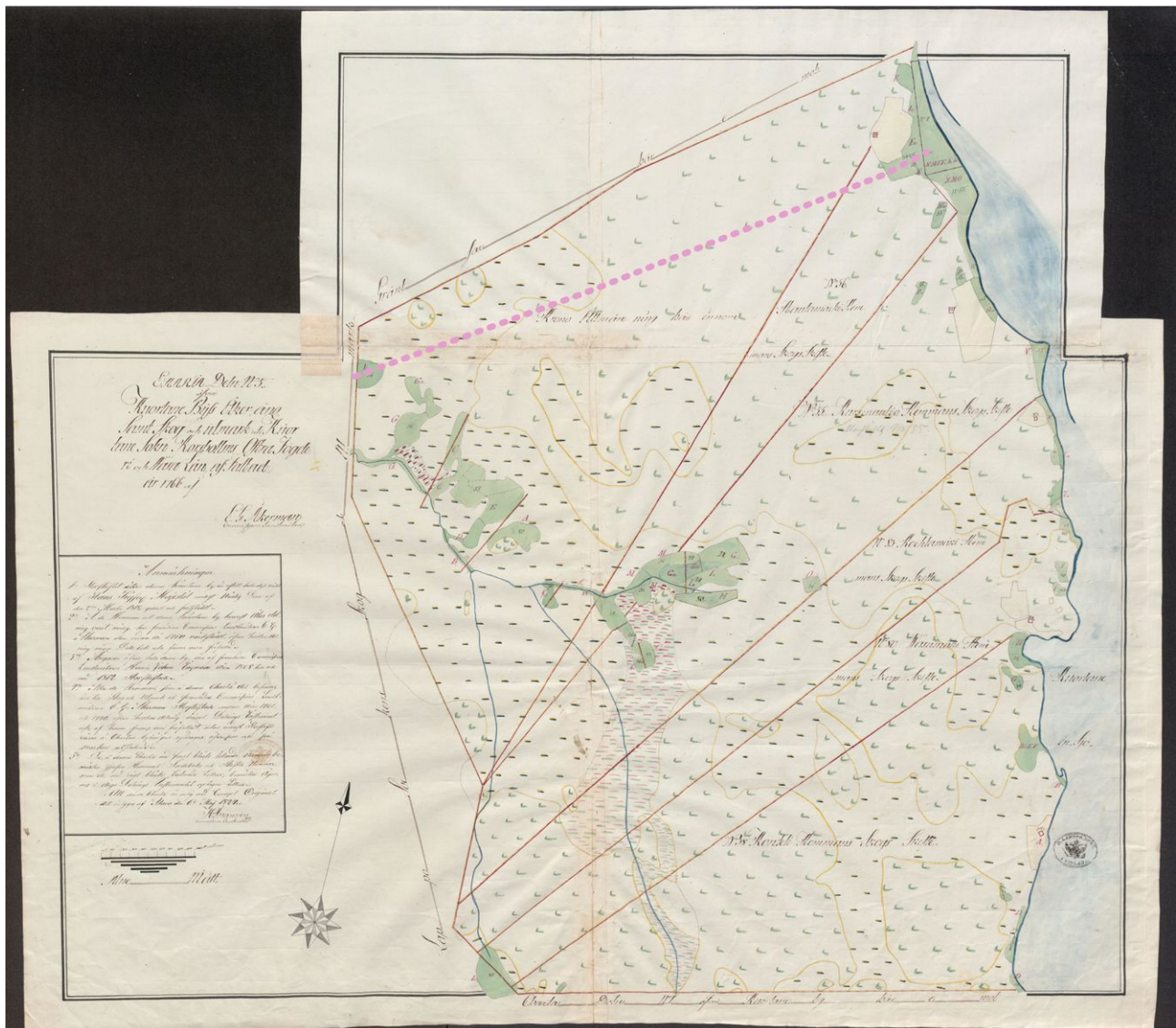
Nurmo kuului vuoteen 1765 Lapuan pitäjään. Nurmon kunta perustettiin 1868. Kunta liittyi Seinäjokeen vuonna 2009. Seinäjoen kylästä ensimmäiset maininnat ovat 1550-luvun lopulta. Kunta Seinäjoesta tuli 1868.



Yksityiskohta 1840-luvun pitäjänkartasta Lapuan Ylikylän kohdalta. Johtoreitti VE 2 kulkee kartalle merkityn asutuksen pohjoispuolella pellolla, metsämaastossa, suolla ja rämeellä.



Ote vuoden 1903 Lapuan kihlakuntakartasta, josta käy ilmi myös kylien rajat. Kartta: Maanmittaushallitus.



Vuonna 1766 laadittu ja vuonna 1824 täydennetty isonjaon kartta. Johtoreitti VE 2 kulkee Pitkänrämmäkonkon ja Seurusjärven välillä. Järven rantaan on merkitty Hautamäen asutus ja sen peltoalueita. Kartta: Kansallisarkisto, Kuortane E49:12/24.

5. Tulokset

Inventoinnissa löytyi tuulivoimapuiston suunnittelualueelta viisi uutta muinaisjäännöskohdetta, jotka kaikki ovat tervanvalmistuspaikkoja. Lisäksi huomioitiin yksi muu kohde, joka on lähihistoriaan ajoittuva kiven louhintapaikka.

Sähkönsiirtoreiteiltä A ja B ei löytynyt uusia kohteita. Paukanevan kiertävältä sähkönsiirtoreitiltä B kohteesta Lehtisalo 1 ei löytynyt aiemmissa tiedoissa mainittua tervahautaa. Lapuan Ylikylän ja Kuortaneen Seurusjärven väliseltä reitiltä havaittiin kaksi uutta arkeologista kohdetta, jotka ovat tervahautoja.

Inventoinnin pohjana olleen tuulivoimapuiston layoutin toteuttamisella suunnitellusti olisi mahdollisesti vaikuttaa kohteisiin:

- 4. Kiimakallio 1, parannettava tie kulkee välittömästi kohteen luoteispuolella.
- 10. Hirvineva, etäisyys parannettavaan tiehen on n. 10 m.

Sähkönsiirtoreittien toteuttamisella voisi olla vaikutusta kohteisiin:

- 7. Jouttiluoma, etäisyys johtoreittiin B on n. 15 m.
- 13. Martikkala, johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi. Kyseessä on epävarma arkeologinen kohde.



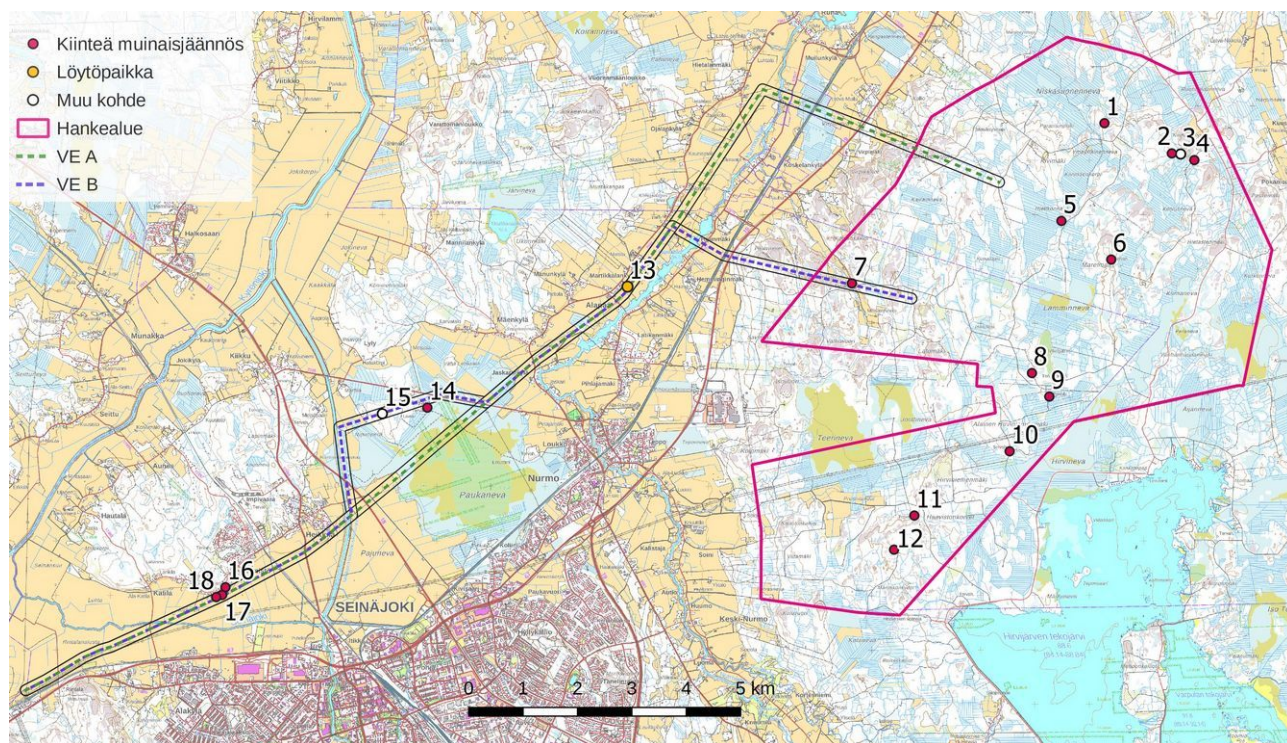
17. Ruiskallio 2, johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.
18. Ruiskallio, johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.
19. Koppiohaudanmaa, etäisyys johtoreittiin VE 2 on n. 25 m.
20. Koppiohaudanmaa 2, etäisyys johtoreittiin VE 2 on n. 15 m.

Lestijärvi, 20.5.2024

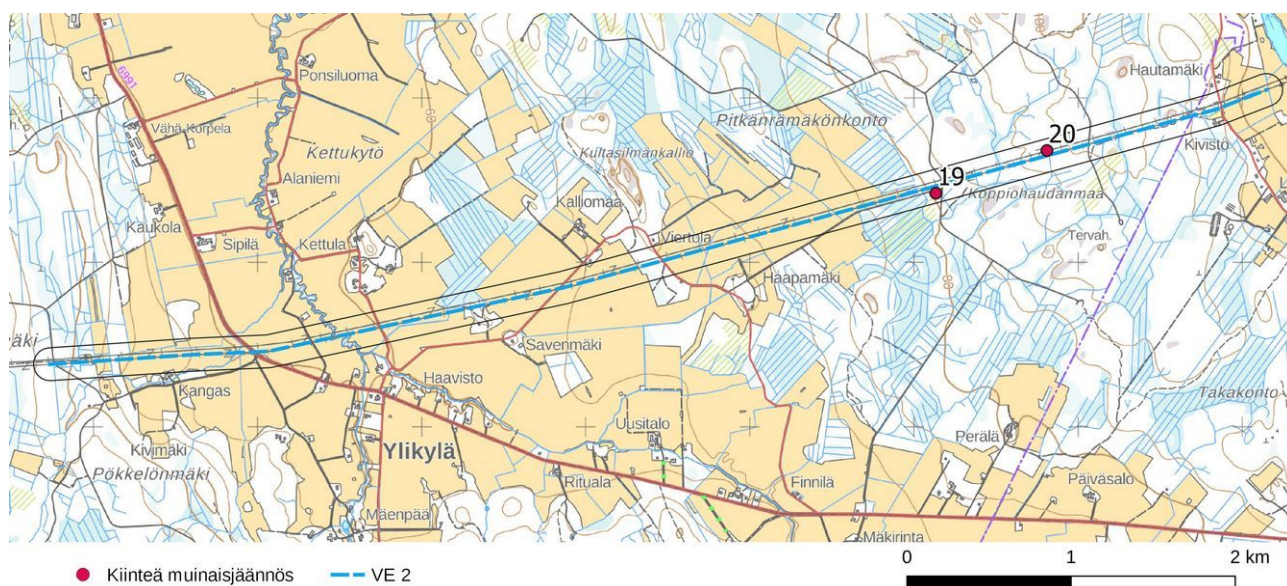
Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

6. Yleiskartat



Raportin kohteet 1-18. Taustakartta Mml 8/2023.



Raportin kohteet 19 ja 20. Taustakartta Mml 8/2023.



7. Kohdelista

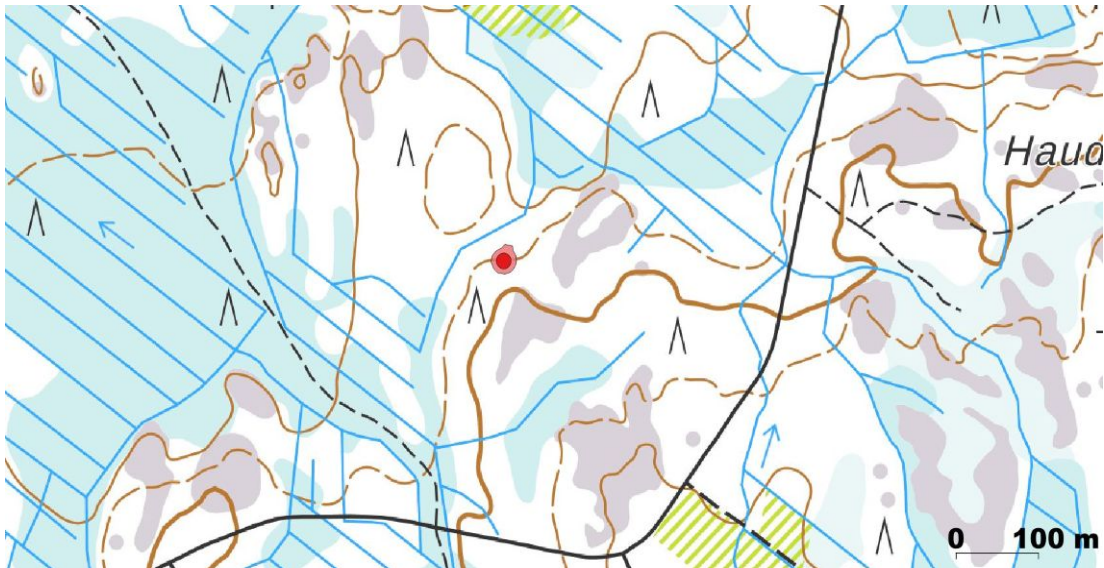
Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
LAPUA					
1. Haudanmaankalliot	21	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
2. Kiimakallio	22	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat ja röykkiöt Asuinpaikat/kiukaat	historiallinen	3	MJ
3. Kiimakallio 2	23	Työ- ja valmistuspaikat/louhokset	moderni	1	m
4. Kiimakallio 1	24	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
5. Hietikonneva	25	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat Asuinpaikat/rakennusten pohjat (ja kaivot ?)	historiallinen	3	MJ
6. Marelmaa	27	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat Asuinpaikat/kiukaat	historiallinen	2	MJ
SEINÄJOKI					
7. Jouttiluoma	28	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
8. Lamminkangas 1	29	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	2	MJ
9. Lamminkangas 2	30	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat Asuinpaikat/kiukaat	historiallinen	2	MJ
10. Hirvineva	31	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
11. Haavistonkorvet 1	32	Työ- ja valmistuspaikat/hiilimiilut	historiallinen	1	MJ
12. Haavistonkorvet 2	34	Työ- ja valmistuspaikat/hiilimiilut Asuinpaikat/kiukaat	historiallinen	2	MJ
13. Martikkala	35	Löytöpaikka	historiallinen	1	LP
14. Lehtisalo 2	36	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
15. Lehtisalo 1	37	Työ- ja valmistuspaikat/kuopat	moderni	1	m
16. Saarelan pajanpaikka	38	Työ- ja valmistuspaikat/pajat	historiallinen	1	MJ
17. Ruiskallio 2	39	Asuinpaikat	esihistoriallinen	1	MJ
18. Ruiskallio	40	Asuinpaikat	esihistoriallinen	1	MJ
LAPUA					
19. Koppiohaudanmaa	41	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
20. Koppiohaudanmaa 1	42	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ

Status: MJ muinaisjäännös, LP löytöpaikka, KP muu kulttuuriperintökohde, m muu kohde.



8. Kohdetiedot

1. LAPUA Haudanmaankalliot			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3343R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6979683,085 I: 301280,941
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N2000	Z n. 77,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Ympyriäinennevan pohjoispuolisten kallioiden pohjoispuolella. Kangas on avohakattu ja kasvaa nuorta männytimikkoa. Tervahaudan läpimitta on noin 16 m, halssi pohjoiseen. Haudan päälle on jätetty joitakin katkaistuja merkkipuita. Pintaa peittää heinäkavillisuus. Haudan eteläosan läpi kulkee metsäkoneen ajoura.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 550 m.		



Haudanmaankalliot. Taustakartta Mml 8/2023.



Halssi pohjoiseen.



2. LAPUA Kiimakallio			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3343R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/ Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6979127,601 I: 302520,131
Tyypin tarkenne	Tervahaudat, kiukaat, röykkiöt	N2000	Z n. 80 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus, tervahauta
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Kiimakallion lounaispuolisen kivikkoisen ja matalan rinteet eteläreunalla. Haudan ympäristössä kasvaa tiheää kuusimetsää. Tervahaudan läpimitta on noin 13 m, halssi koilliseen. Noin 7 m tervahaudasta koilliseen on tervapirtin kiukaan jäännös, jonka läpimitta on n. 2 m ja korkeus 70 cm. Kiukaasta n. 7 m koilliseen on kiviröykkiö, jonka läpimitta on n. 3 m ja korkeus n. 50 cm, röykkiön kivet on n. 20-25 cm halkaisijaltaan. Kaikkien rakenteiden pintaa peittää sammal ja turve.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 400 m.		

Alakohteet

tyyppi,C,100

kiuas

röykkiö

x,N,11,3

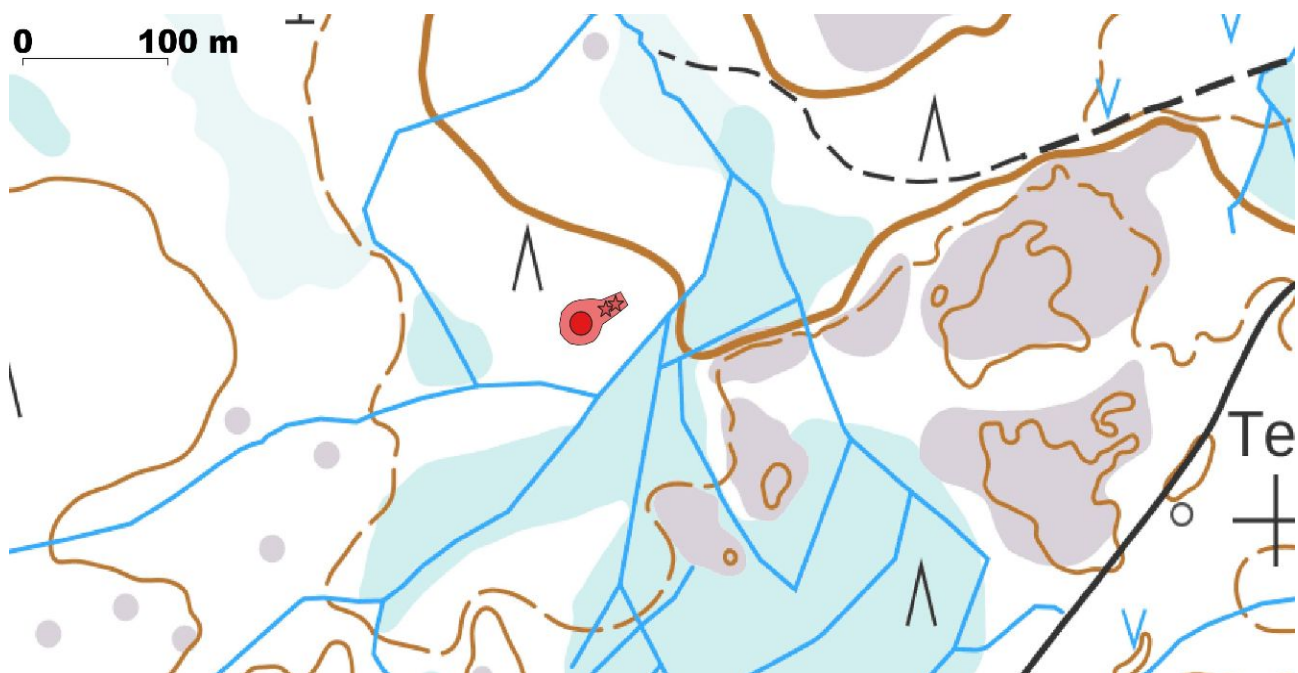
302537,296

302544,095

y,N,11,3

6979136,811

6979140,138



Kiimakallio. Taustakartta Mml 8/2023.



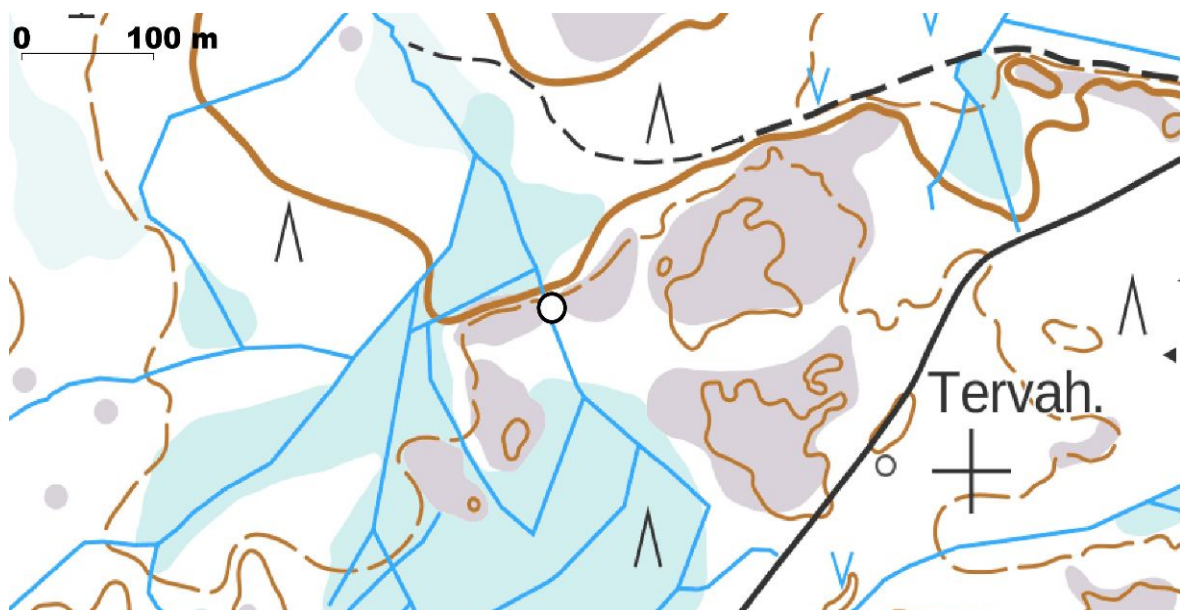
Kiuas koilliseen.



Kiviröykkiö koilliseen.

3. LAPUA Kiimakallio 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3343R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6979116,063 I: 302682,222
Tyypin tarkenne	louhokset	N2000	Z n. 82,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Kiimakallion etelänpuolella on n. 10 x 3 m kokoinen alue, josta on louhittu kiviä lähihistoriassa. Kivien pinnassa on jälkiä louhinnasta. Heti louhintakohdan eteläpuolella kulkee ajoura.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 400 m.		



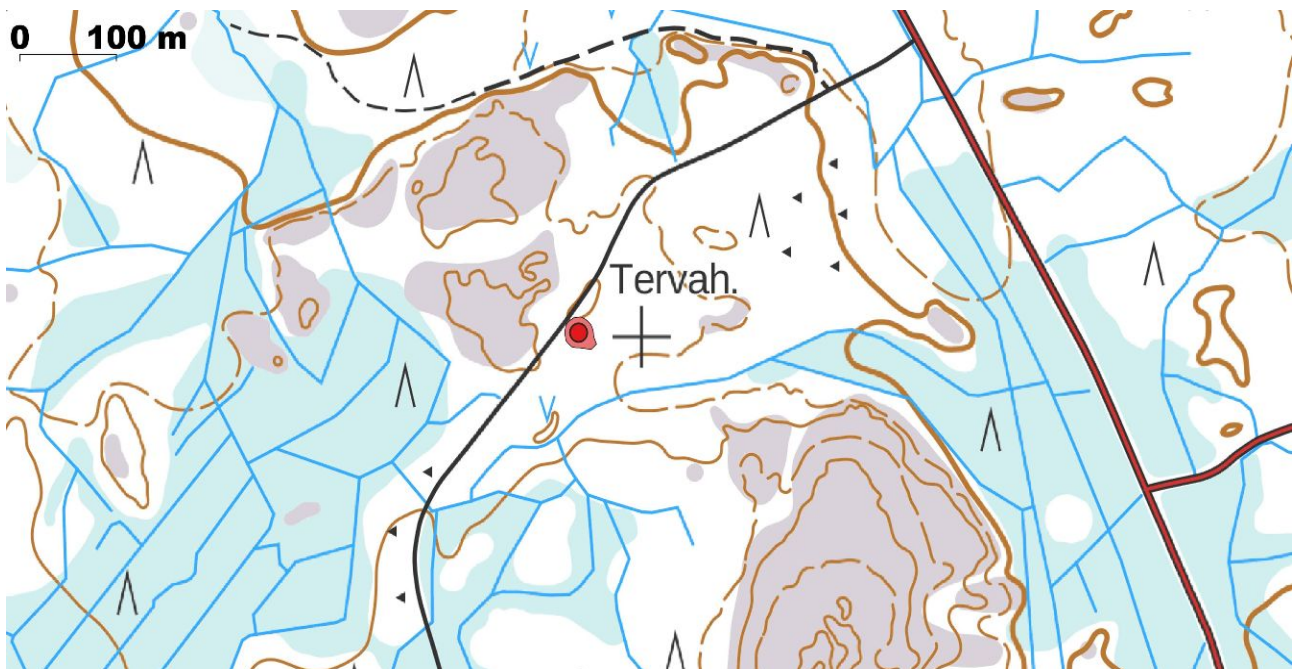
Kiimakallio 2. Taustakartta Mml 8/2023.



Louhintapaikka pohjoisesta.

4. LAPUA Kiimakallio 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3343R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6979004,003 I: 302934,654
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N2000	Z n. 85 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Hirvijärventieltä Varpulan majan eteläpuolelta lounaaseen kääntyvän metsätien varrella. Maastokartalle merkitty tervahauta sijaitsee metsätien itäpuolella matalalla kivikkoisella kankaalla. Alueen puusto on harvaa varttunutta mäntyvaltaista metsää. Tervahaudan läpimitta on noin 18 m, halssi itään. Paikoin haudan ympärillä on "tuplavallin" tainen rakenne, mutta paikoin se puuttuu. Haudan päällä kasvaa harvakseltaan eri lajista ja ikäistä puustoa.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Kohde sijaitsee välittömästi parannettavan tien lounaispuolella.		



Kiimakallio 1. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahauta koilliseen, edessä "tuplavallia".

5. LAPUA Hietikonneva			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6977885,279 I: 300488,806
Tyyppin tarkenne	Tervahaudat, rakennusten pohjat,(kaivot ?)	N2000	Z n. 90 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus, tervahauta



Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Lamminnevan pohjoispuolella Hietikonmäen pohjoispuolella matalalla hiekkakankaalla. Alueen puusto on harvaa mäntymetsää. Tervahaudan läpimitta on noin 20 m, halssi pohjoiseen. Keskuskuoppa on laakea. Haudan reunoilla kasvaa jonkin verran mäntyä. Pinnalla kasvaa puolukan varpuja ja heinää. Noin 10 m haudasta koilliseen on n. 6 x 4 m kokoinen rakennuksen perustus, jossa n. 60 cm korkea reunavalli, kaakkoissivulla valli puuttuu. Ilmeisesti kysymys on tervavarastosta. Muutamien metrien etäisyydellä tervahaudan kaakkoispuolella on kuoppa, jonka läpimitta on 2 m ja syvyys n. 1,5 m. Kysymys voi olla "kaivosta", johon on varastoitu vettä tervanvalmistuksen tarpeisiin. Kankaalla on myös hiekkakuoppia, jotka ovat syntyneet lähihistoriassa maanotossa.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 300 m.		

Alakohteet

tyyppi,C,100

rakennuksen pohja

kaivo ?

x,N,11,3

300466,794

300508,580

y,N,11,3

6977901,694

6977876,292



Hietikonneva. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahauta pohjoiseen.



Tervavarasto pohjoiseen.

**6. LAPUA Marelmaa**

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6977175,090 I: 301405,486 P: 6977202,140 I: 301420,556
Tyypin tarkenne	Tervahaudat, kiukaat	N2000	Z n. 102,50-105 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus, tervahauta
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Lamminnevan koillispuolella laajan Marelmaan korkeimman laen eteläosan tuntumassa kivikkoisella maapohjalla. Haudan lähiympäristössä kasvaa kuusimetsää. Tervahaudan läpimitta on noin 22 m, halssi itään. Keskuskuoppa on lähes 2 m syvä. Haudan päällä kasvaa kuusipuita. Noin 20 m haudasta koilliseen on tervapirtin kiuas, jonka läpimitta on 2 m ja korkeus n. 60 cm. Kiukaan pinnalla kasvaa mm. katajia ja se on risujen peitossa. Tervahauta on merkitty maastokartalle.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 250 m.		



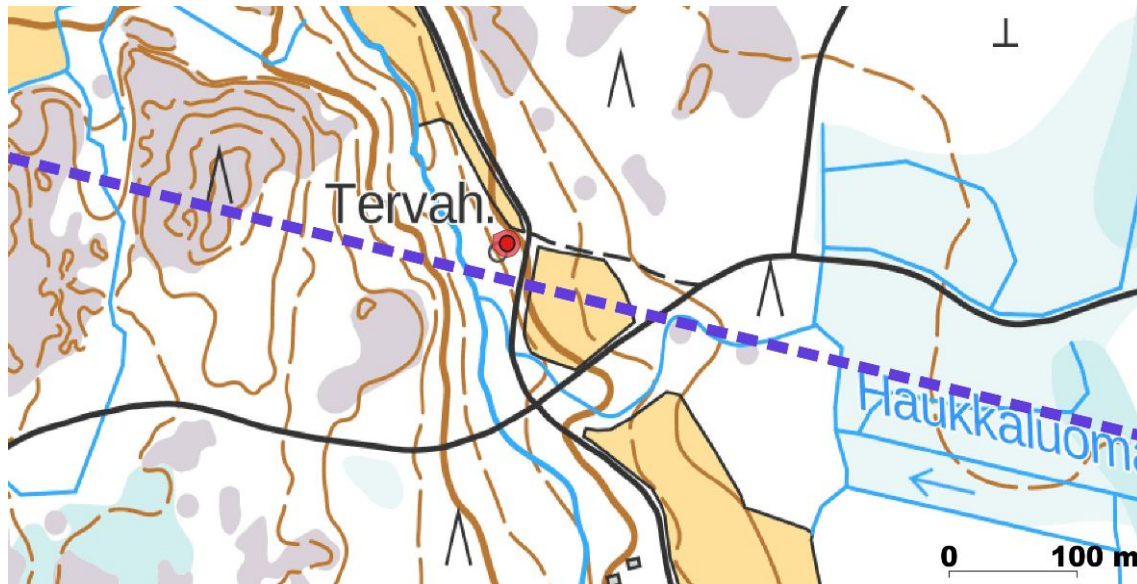
Marelmaa. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahauta etelään.



7. SEINÄJOKI Jouttiluoma			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017065	TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6976739,056 I: 296635,766
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 67,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: 2010: Tiheässä sekämetsässä on ehjä tervahauta, jonka halkaisija on noin. 12 m. Tervahauta on merkitty maastokartalle. 2023: Kohde ennallaan. Keskustassa on jonkin verran romua. Kohdekoordinaatit päivitetty lidar-korkeusmallin perusteella hieman pohjoisemmaksi. Kohteelle tehtiin aluerajaus.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys johtoreittiin B on n. 15 m ja lähimpään tuulivoimalan paikkaan n. 400 m.		



Jouttiluoma. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahaudan keskusta länteen.



8. SEINÄJOKI Lamminkangas 1			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017067	TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6975087,838 I: 299947,573 P: 6975037,261 I: 299955,000
Tyypin tarkenne	Tervahaudat, kiukaat	N2000	Z n. 93-94 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto, pohjoisempi tervahauta
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Vuoden 2010 inventoinnissa tarkastettiin kaksi maastokartalle merkittyä tervahautaa. Pohjoisemmasta tervahaudasta oli jäljellä puolet, haudan läpimitan arvioitiin olleen alunperin n. 16 metriä. Eteläisempi n. 21 m läpimitaltaan oleva tervahauta oli ehjä. 2023: Tervahaudat sijaitsivat lasketusta Lamminjärvestä n. 250 m lounaaseen metsätien varrella. Pohjoispuolella on laajasti eri ikäisiä hiekkakuoppia. Kohde oli ennallaan. Pohjoisemman tervahaudan päällä kasvaa tiheästi puustoa. Kohdelle tehtiin aluerajaus.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 100 m.		

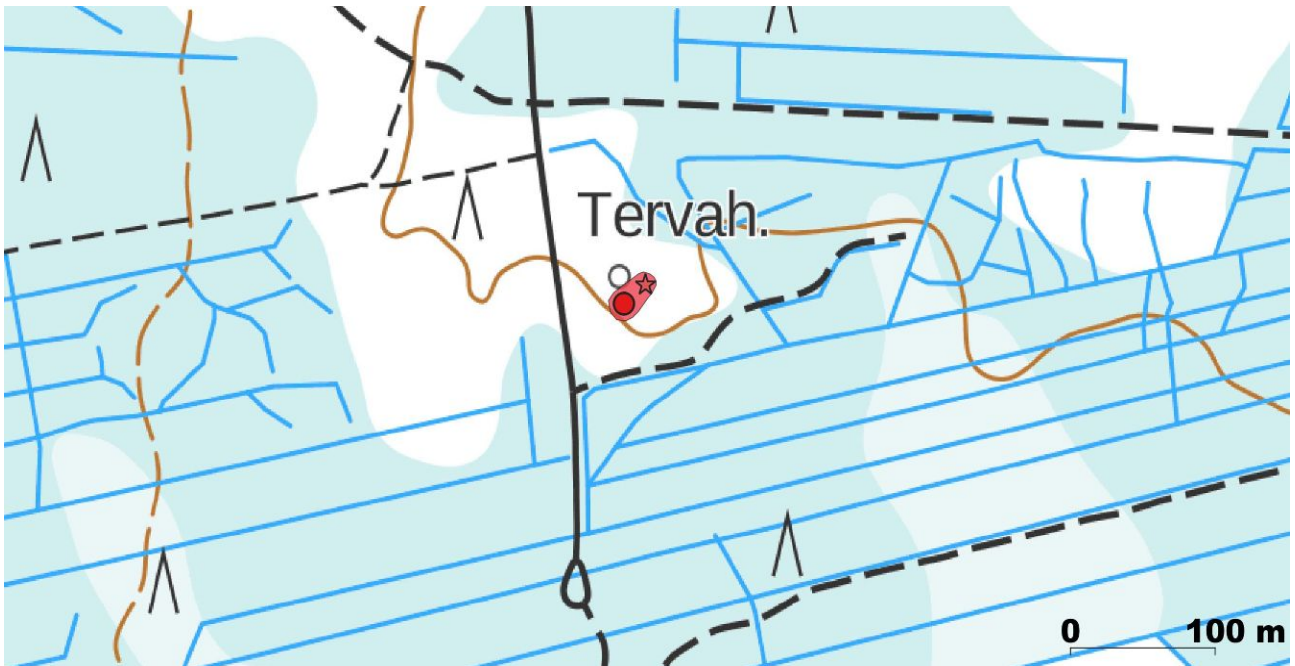


Lamminkangas 1. Taustakartta Mml 8/2023.



Eteläisempi tervahauta pohjoiseen.

9. SEINÄJOKI Lamminkangas 2			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017068	TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6974655,729 I: 300267,152 P: 6974667,880 I: 300282,003
Tyyppin tarkenne	Tervahaudat, kiukaat	N2000	Z n. 95 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Vuoden 2010 inventoinnissa tarkastettiin maastokartalle merkitty tervahauta, jonka läpimitta on n. 13 m. Tervahaudan itäpuolelta löytyi n. 2 m halkaisijaltaan oleva kiviraunio, jonka arveltiin olevan tervapirtin kiukaan jäännös. 2023: Alueella kasvoi harvaa mäntykasvatusmetsää. Kohde oli ennallaan. Tervahauta sijaitsee maastokartan tervahautamerkinnästä jonkin verran etelään. Kohdekoordinaatit muutettiin vastaamaan tervahaudan sijaintia, tervapirtin kiukaasta otettiin koordinaattipiste, korkeustieto muutettiin vastaamaan Maanmittauslaitoksen maastokartan korkeutta ja kohteelle tehtiin aluerajaus.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 500 m.		



Lamminkangas 2. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahauta itään.



Kiuas koilliseen.

10. SEINÄJOKI Hirvineva			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017069	TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6973649,000 I: 299537,000
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 90 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi 2023 Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiai-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus



	nen, inventointi		
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: 2010: Inventoitiin maastokartalle merkittyä tervahauta, joka oli ehjä. Tuolloin se sijaitsi tiheikössä. 2023 Tokoi, Tolvi ja Poutiainen: Tervahaudan läpimitta on n. 16 m, keskuskuopan syvyys ja vallin korkeus on n. 0,5 m. Mahdollinen halssi on suunnattu kohti etelää. Tervahauta sijaitsee hakkuuaukealla, jolla kasvoi nuorta koivun taimikkoa. 2023 Itäpalo: Kohde todettiin pikaisesti matkalla voimalapaikalle. Kohde oli ennallaan.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys parannettavaan tiehen on n. 10 m ja lähimpään tuulivoimalan paikkaan n. 1,3 km.		



Hirvineva. Taustakartta Mml 8/2023.

11. SEINÄJOKI Haavistonkorvet 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017071	TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 11
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6972467,883 I: 297784,452
Tyyppin tarkenne	Hiilimiilut	N2000	Z n. 77,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: 2010: Inventoitiin maastokartalle merkittyä tervahauta. Korpimetsässä kalliomaen juurella on korkea vallinen tervahauta, jonka läpimitta on n. 15 m. 2023 Itäpalo: Paikalla on pystymiilu, jonka läpimitta on n. 18 m. Miilua kiertää oja ja reunoilla on ilma-aukkoja. Reunoilla näkyvissä hiilenkappaleita. Pohjalla kasvaa tiheää kuusi- ja mäntypuustoa, lähiympäristössä harvaa mäntymetsää. Korkeustieto muutettiin vastaamaan Maanmittauslaitoksen maastokartan korkeutta ja kohteelle tehtiin aluerajaus.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 250 m.		



Haavistonkorvet 1. Taustakartta Mml 8/2023.



Hiilimiilu männikön takana, luoteeseen.



12. SEINÄJOKI Haavistonkorvet 2			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017072	TM35-lehtijako	P3334R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 11
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6971840,133 I: 297411,605
Tyypin tarkenne	Hiilimiilut, kiukaat	N2000	Z n. 77,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto, pirtin kiuas
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Kuvaus: 2010: Kallionotkelmaan kosteikkoon tehty hauta. Se on korkea ja tasalakinen. Kohde tulkittiin enemmän hiilimiiluksi kuin tervahaudaksi, Miilu oli täynnä ketunkoloja, joista näkyi, että maaperässä on paljon hiiltä ja kuonamaiseksi palanutta maata. Edellisen tulkittiin viittaavan siihen, että poltto on mennyt pilalle ja hautaa ei ole siksi kokonaan avattu. Miilusta n. 10-15 m itään löytyi kivikasa, jonka läpimitta on n. 1,5 m, kyseessä vaikutti olevan kiukaan jäännös. 2023 Itäpalo: Paikalla ei käyty, koska metsätie ei ollut inventoinnin aikana ajettavassa kunnossa.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys lähimpään tuulivoimalan paikkaan on n. 1,2 km.		



Haavistonkorvet 2. Taustakartta Mml 8/2023.



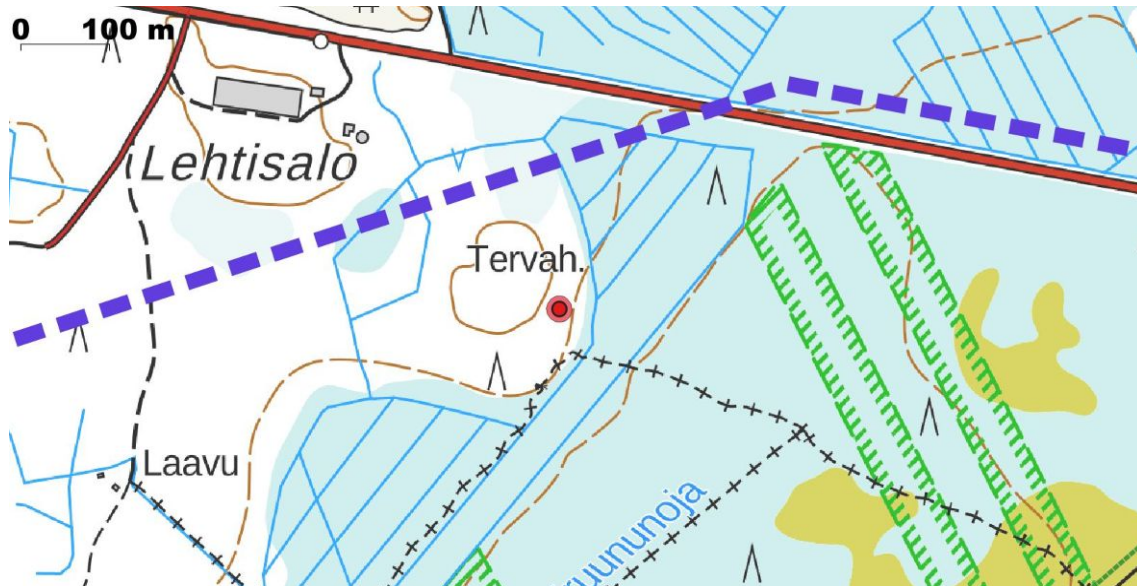
13. SEINÄJOKI Martikkala			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000048136	TM35-lehtijako	P3334L
Laji		Vanha yleislehtijako	2222 09
Tyyppi	Löytöpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6976677,000 I: 292509,000
Tyypin tarkenne		N2000	Z n. 40 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2023 Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiainen, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: 2023 Tokoi, Tolvi ja Poutiainen: Havaintoalue on Hipinaltaaseen viettävän rinteen yläpäässä hieman ympäristöään korkeammalla oleva harjanne. Hyvissä havainto-olosuhteissa havaittiin pintapöiminnassa kuonankappaleita laajalta alueelta. Pintapöimintällä alueella kuonanpaloja havaittiin harvakseltaan. Materiaali oli epätasaista ja pinnaltaan laittunutta. Joissain paloissa oli hiilipainanteita. Palojen koko vaihteli pienistä muruista n. nyrkin kokoisiin paloihin. Kuona tulkittiin pajakuonaksi. Pajan mahdollista tarkkaa paikkaa ei pystytty todentamaan. Teoriassa pidettiin mahdollisena, mutta epätodennäköisenä, että kuona olisi tuotu paikalle muualta. Lähellä sijaitseva Martikkalan talo on alueen kantatalo. Isojakokarttaa alueelta ei löydetty. 1800-luvun pitäjänkartalla kuonakeskittymä osuu jokirannassa sijainneen talon pellojen päähän. Rajausta jäi joiltakin osin avoimeksi. 2023 Itäpalo: Paikalla ei käyty. Joskus pelloilla voi havaita kuonankappaleita, jotka ovat joutuneet alueelle maanparannuskuonan mukana. Raahan terästehtaan kuonaa on kuljettu Etelä-Suomen pelloille asti jo 1970-luvulta lähtien. Aiemmin kuonaa on toimitettu Etelä-Suomen pelloille lähinnä Koverharin tehtaalta Hangosta. Tehdas lopetti toimintansa vuonna 2012.			
Ehdotus suojavaik- hykkeeksi:	-. Johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.		



Martikkala. Taustakartta Mml 8/2023.



14. SEINÄJOKI Lehtisalo 2			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017063	TM35-lehtijako	P3334L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6974451,360 I: 288828,218
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 42,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvas: 2010: Maastokartalle merkitty tervahauta. Sekametsässä suon reunalla on ehjä tervahauta, jonka läpimitta on n. 13 m. 2023: Tervahaudan päällä kasvoi läpipääsemätöntä pajukkoa. Tervahauta oli muilta osin ennallaan Lähiympäristössä kasvoi sankkaa kasvatusmetsää. Itäpuolella oli tehty myös avohakkuita.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Etäisyys johtoreittiin B on n. 140 m.		



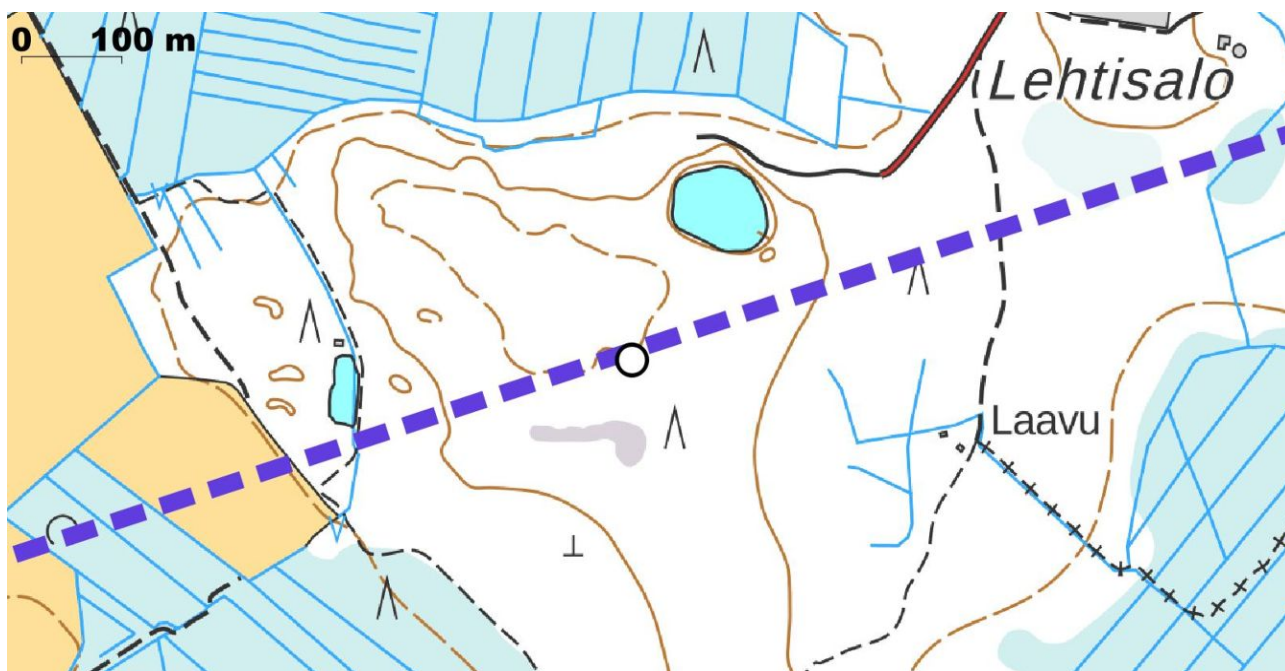
Lehtisalo 2. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahaudan päällä kasvoi tiheää pajukkoa, kuva kaakkoon.

**15. SEINÄJOKI Lehtisalo 1**

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000017062	TM35-lehtijako	P3334L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2222 09
Tyyppi	Maarakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6974340,091 I: 288000,374
Tyypin tarkenne	Kuopat	N2000	Z n. 47 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: 2010: Mäennyyppyrän etelärinteellä sijaitsee ehjä rännillinen tervahauta, jonka läpimitta on n. 7 m. 2023: Kangas on kivikkoista ja paikoin myös kallioista. Kankaalla on tehty joitakin vuosia sitten avohakkuu, ja sillä kasvoi nuorta puustoa. Koordinaattien kohdalla on laakea kuoppa, jonka läpimitta on n. 7 m. Siinä ei ole vallia. Kuopassa kasvoi nuoria kuusia ja mäntyjä, jonkin verran myös katajaa. Kohdalla ei voitu tunnistaa tervahautaa. Kairauksessa ei saatu esiin hiiltä eikä rännistä löydetty merkkejä. Paikalle ei ole merkitty maastokartalle tervahautaa.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-. Johtoreitti B kulkee kohteen läpi.		



Lehtisalo 1. Taustakartta Mml 8/2023.



Paikalla sijaitsevan laakean kuopan pohjalla kasvoi nuorta puustoa, kuva etelään.

16. SEINÄJOKI Saarelan pajanpaikka

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000012143	TM35-lehtijako	P3334L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 05
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6971149,363 I: 285115,549
Tyypin tarkenne	Pajat	N2000	Z n. 44-46m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2008 Timo Jussila ja Hannu Poutiainen, inventointi 2023 Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiainen, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-

Kuvaus: 2008: Muokatussa pellossa havaittiin selvästi erottuva n. 10 m halkaisijaltaan oleva musta läikkä, joka sisälsi nokea ja pajakuonan kappaleita. Kohta on ollut paikallisten tiedossa jo ammoisista ajoista, mutta ei ole tiedetty, mistä on kysymys. Inventoijat tulkitsivat kyseessä olevan selvästi yli 100 vuotta siten pois käytöstä jääneen pajan jäännökset. Asiaa valottavia isojakokarttoja ei ole. Arveltiin, että kohde voisi ajoittua 1600-1770-luvuille.

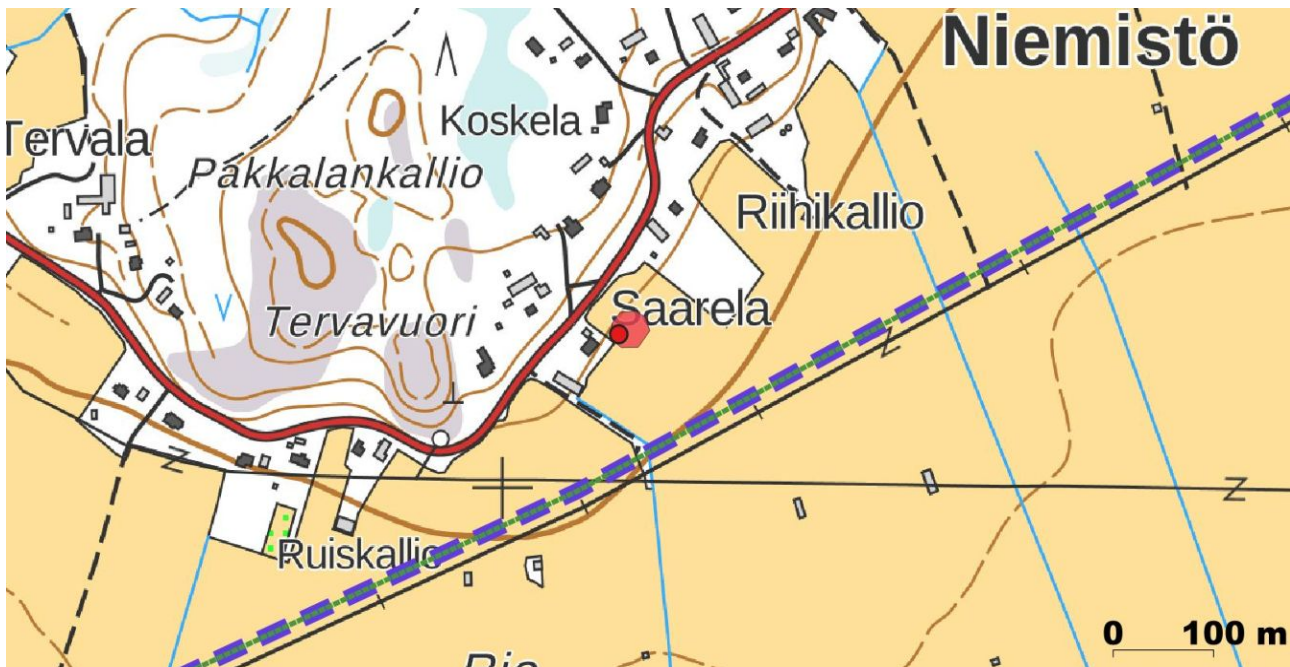
2023 Tokoi, Tolvi ja Poutiainen: Tumma alue erottui pellostä selvästi. Kohdalla havaittiin runsaasti kuonaa, ja sitä oli levinnyt laajasti ympäristöön, suurimmat kappaleet ovat tumman läikän kohdalla. Kuonan kappaleita löytyi vielä yli 70 m päästä tumman alueen rajasta. Tumman läikän kohdalla maa on noen värjäämää. Maaperäkairalla tuli noin 20 cm vahvan peltokerroksen alta kiviä tai kuonaa, eikä kairalla päästy syvemmälle. Kohde voitiin rajata tumman läikän perusteella varsin tarkasti. Nokimaan arveltiin voivan olla seurausta rakennuksen palamisesta tai peräisin myös pajassa käytetystä hiilestä, jolloin itse pajarakennus on voinut ulottua myös läikän ulkopuolelle. Kyntökerroksen alla arveltiin voivan olla itse pajarakennukseen liittyviä rakenteita.

Kohde liittyy todennäköisimmin alueen historialliseen asutukseen, mutta ajoittavan aineiston puuttuessa ei keskiaikaa tai rautakautta voitu poissulkea.

2023 Itäpalo: Paikalla ei käyty.



Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Johtoreitit A ja B kulkevat n. 100 metrin etäisyydellä.
----------------------------	--



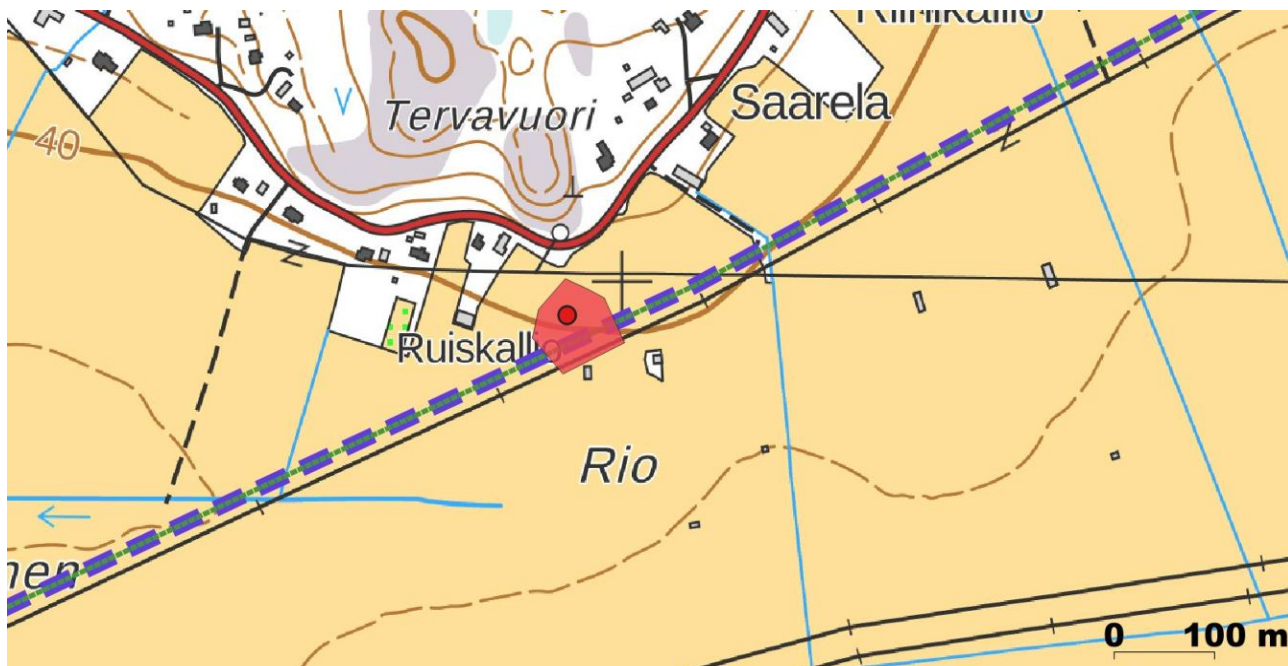
Saarelan pajanpaikka. Taustakartta Mml 8/2023.

17. SEINÄJOKI Ruiskallio 2			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000012129	TM35-lehtijako	P3334L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2222 05
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6971007,417 I: 285055,573
Tyyppin tarkenne		N2000	Z n. 41-43 m
Ajoitus	kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2008 Timo Jussila ja Hannu Poutiainen, inventointi 2023 Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiainen, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Aiemmat löydöt	KM 37362 kvartsi-iskoksia	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: 2008: Pakkalankallion eteläpuolella olevassa pellossa, muinaiseen etelään kurottuvassa laakeassa niemessä. Kvartseja havaittiin rajatulta alueelta pellostä. Kvartsit enimmäkseen epämääräisiä. 2023 Tokoi, Tolvi ja Poutiainen: Kohde sijaitsee Ruiskallion vieressä. Kohteita Ruiskallio ja Ruiskallio 2 voitaisiin pitää myös yhtenä asuinpaikkana, koska pintapöiminnassa kohteiden raja ei näkynyt selkeänä. Löytöjä tuli myös aiemman alurajauksen etelä- ja itäpuolelta. Pintapöiminnassa alueelta havaittiin 20 lohkotun kvartsin kappaletta, joista useat iskoksia. Löydöt laajalta alueelta suhteellisen harvassa. Havaittiin joitakin historiallisen ajan löytöjä, kuten punasavikeraamiikkaa ja tuluspiä. Oletettavasti asuinpaikka sijaitsi suuren saaren pienessä niemen kärjessä tai sen etelälaidalla. 2023 Itäpalo: Paikalla ei käyty.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.		



Ruiskallio 2. Taustakartta Mml 8/2023.

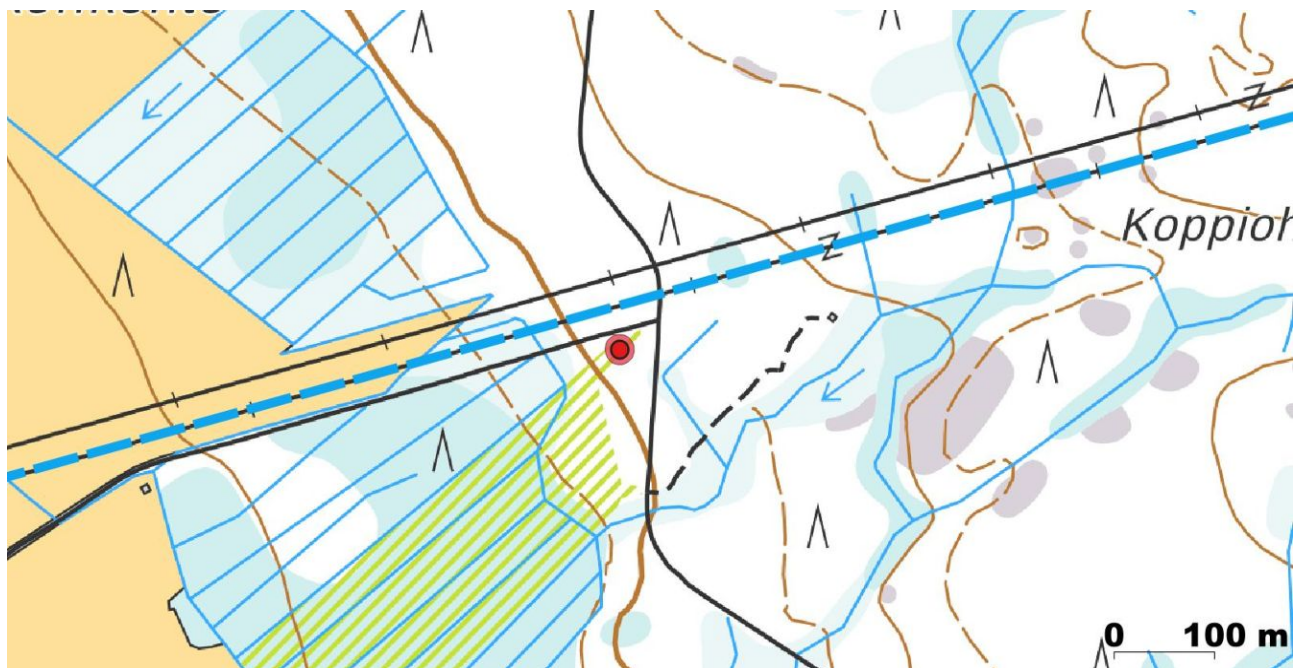
18. SEINÄJOKI Ruiskallio			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000012128	TM35-lehtijako	P3334L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2222 05
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6970967,433 I: 284945,615
Tyypin tarkenne		N2000	Z n. 40-42 m
Ajoitus	kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2008 Timo Jussila ja Hannu Poutiainen, inventointi 2023 Arttu Tokoi, Akseli Tolvi ja Hannu Poutiainen, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Aiemmat löydöt	KM 37361 kvartsi-iskoksia	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: 2008: Pakkalankallion eteläpuolella olevassa pellossa, muinaiseen etelään kurottuvassa laakeassa niemessä. Maaperä on hiekkamoreenia. Havaintomahdollisuudet olivat oivat. Havaitut kvartsit olivat epämääräisiä, mutta kuitenkin selvästi ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä. Ajoitusta pidettiin epävarmana 2023 Tokoi, Tolvi ja Poutiainen: Pelto oli kynnetty ja havainto-olosuhteet hyvät. Havaittiin muutama pala kvartsia, joista yksi oli iskos. 2023 Itäpalo: Paikalla ei käyty.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Johtoreitit A ja B kulkevat kohteen läpi.		



Ruiskallio. Taustakartta Mml 8/2023.

19. LAPUA Koppiohaudanmaa

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4112L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	222403
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6976419,901 I: 314133,487
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 80 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Lapuan Ylikylän ja Kuortaneenjärven Seuruksen väliin jäävällä metsäalueella. Paikka on tasainen kivikkoinen kangas metsäteiden hangassa. Noin 20 m läpimitaltaan oleva tervahauta sijaitsee nykyisen voimajohtokäytävän ja heti sen eteläpuolella kulkevan metsätien eteläpuolella. Tervahaudan ympäristössä oli tehty kapealla kaistalla avohakkuu. Haudan päällä kasvoi korkeaa aluskasvillisuutta ja heinää. Haudan ympäristössä maanpintaa on voimakkaasti muokattu metsätoissa.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Uusi voimajohto on suunnitteilla nykyisen johtokäytävän alueelle. Etäisyys tervahaudan rajauksesta johtoreittiin on n. 25 m.		



Koppiohaudanmaa. Taustakartta Mml 8/2023.

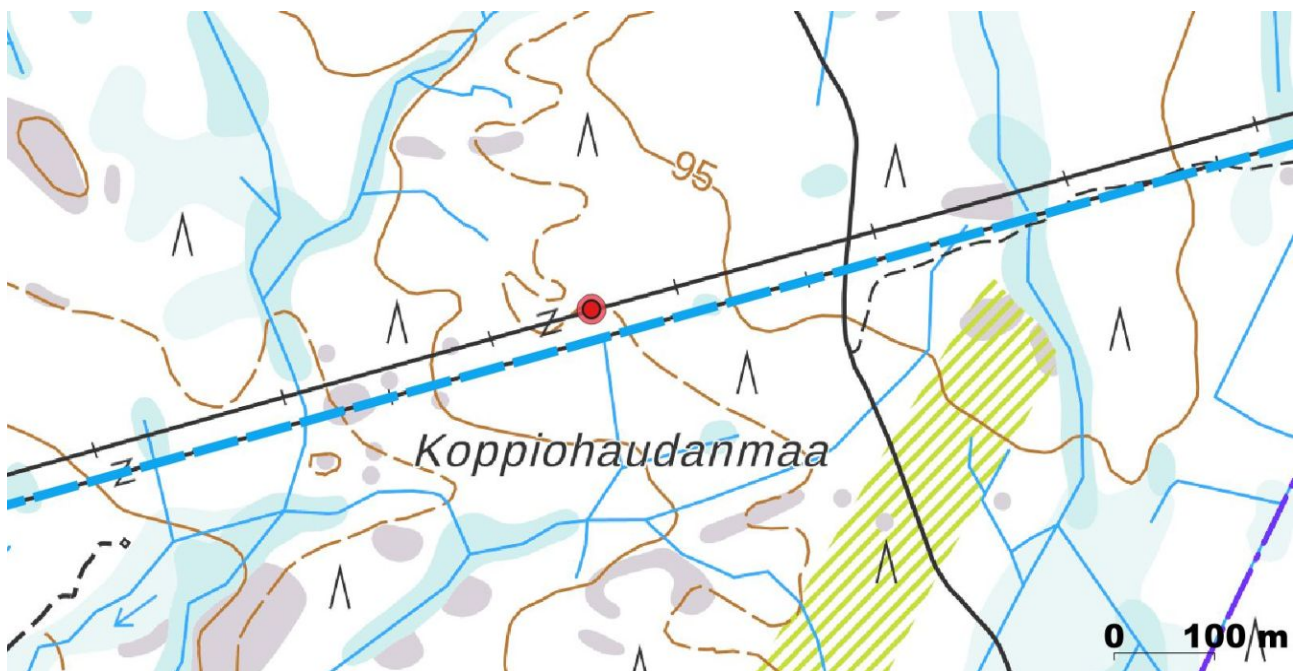


Tervahauta erottuu kumpareena, koilliseen.

20. LAPUA Koppiohaudanmaa 1			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4112L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	222403
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6976679,220 I: 314810,860
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 92,50 m



Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Lapuan Ylikylän ja Kuortaneenjärven Seuruksen väliin jäävällä kallioisella ja kivikkoisella metsäalueella. Noin 16 m läpimitaltaan oleva tervahauta sijaitsee nykyisellä voimajohtokäytävällä. Haudan päällä kasvoi mäntytaimikkoa ja jonkin verran katajaa. Aluskasvillisuutena on mm. heinää ja kanervaa. Halssi on kaivettu haudan eteläisivulle.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kyllä. Uusi voimajohto on suunnitteilla nykyisen voimajohdon viereen eteläpuolelle. Etäisyys tervahaudan rajauksesta johtoreittiin on n. 15 m.		



Koppiohaudanmaa 1. Taustakartta Mml 8/2023.



Tervahaudan keskusta itäkoilliseen.



9. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Kansallisarkisto: Isojakokartat Kuortane: E46a:6/3-11.

Maanmittaushallitus ja Pitäjänkartat (1749-1917).
Maanmittaushallitus. Lapuan kihlakuntakartta. 1903.

Digitaalinen aineisto

https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto.

Kansallisarkisto, Astia – Kansallisarkiston asiointipalvelu, <https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>.

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>.

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>.
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>.

Vanha kartta, <https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/historialliset-kartat>

https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/YVAohjelma_Lamminnevan_tuulivoimahanke_Lapua_ja_Seinajoki.pdf

Kirjallisuus

Alanen J. Aulis, Etelä-Pohjanmaan historia IV. 1948.

Luukko, Armas, Läntinen, Aare ja Latikka Olavai, Nurmon historia 1-3. 1994.

Julkaisematon aineisto

Schulz Hans-Peter, rannansiirtymistaulukko